

POSTAWIĆ (923) *vb pf*

o jasne. ◇ *W inf* -sta- (123), -stã- (4); -sta-: -stã- *BielKron* (19:1), *Mącz* (6:1), *BudNT* (1:1), *SkarJedn* (1:1). ◇ *W imp* -stã- (53), -sta- (1); -stã-: -sta- *Leop* (3:1). ◇ *W pozostałych formach* -sta- (593), -stã- (14); -sta- : -stã- *KrowObr* (14:1), *BibRadz* (56.2), *BielKron* (56:2), *RejZwierc* (12:1), *BielSpr* (10:1), *BudNT* (17:2), *SkarŻyw* (58:5).

inf postawić (155). ◇ *fut 1 sg* postawię (35). ◇ *2 sg* postawisz (21). ◇ *3 sg* postawi (47). ◇ *1 pl* postawi(e)my (1) *BudBib*, postawim (1) *SkarKaz*. ◇ *2 pl* postawicie (4). ◇ *3 pl* postawią (13). ◇ *1 du* postawiwa (1) *RejZwierc* [233]v. ◇ *praet 1 sg m* postawiłem, -em, -m postawił (21). ◇ *2 sg m* postawiłeś, -eś, -ś postawił (36). *f* postawiłaś (1). ◇ *3 sg m* postawił (308), jest postawił (2); jest postawił *BielKom*; postawił : jest postawił *LubPs* (5:1). *f* postawiła (13), jest postawiła (1) *RejPos*. *n* postawiło (3). ◇ *1 pl m pers* -chmy postawili *BibRadz* (2), -śmy postawili (1) *SkarJedn*. ◇ *2 pl m pers* -ście postawili (2). ◇ *3 pl m pers* postawili (67). *subst* postawiły [f] (1), postawili (1) [*cum N sg: morze i ziemia, i piekło*]. ◇ *plusq 2 sg m* -ś był postawił (1). ◇ *3 sg m* był postawił (9), postawił był (1); był postawił : postawił był *BibRadz* (2:1). *n* było postawiło (1). ◇ *3 pl m pers* byli postawili (2). ◇ *imp 2 sg* postaw (60), post(a)wi (1) *BierRaj* -w (35), -(w) (25). ◇ *3 sg* niechże postawi (1). ◇ *1 pl* postawmy (3). ◇ *2 pl* postawcie (4). ◇ *3 pl* niech postawią (1). ◇ *con 1 sg m* bych postawił (3) *RejJóz*, *Mącz*, *KochFr*, bym postawił (1) *BibRadz*. ◇ *2 sg m* byś postawił (3), by postawił (1) *SkarJedn*. ◇ *3 sg m* postawiłby, by postawił (17). *f* by postawiła (2). ◇ *1 pl m pers* bychmy postawili (2) *LubPs*, *RejPos*, byśmy postawili (1) *HistAl*. ◇ *3 pl m pers* by postawili (6). ◇ *con praet 3 sg m* by był postawił (1). ◇ *impers praet* postawi(o)no (25), postawiło się (1). ◇ *con* by postawi(o)no (3). ◇ *part praet act* postawiwszy (36).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI – XVIII w.

I. Znaczenia dotyczące usytuowania w przestrzeni (593) :

1. *Umieścić, ulokować, usytuować; statuere Vulg, HistAl, Mącz, PolAnt; ponere Vulg, PolAnt, Calag; collocare Vulg, Mącz; proponere Vulg; opponere Modrz* [w tym: o Bogu i Chrystusie (86) – dotyczy tylko materiału przed znaczą a.; kogo, co (533)] (559) : Y zawołał ná Iádámá P. Bog onym strážliwym głosem swoim: á gdzieś ieft Iádámie? iużeś indziej niżem cie postawił *SkarŻyw* 262.

postawić komu [w tym: „sobie” (1)] (4): Ani postawiłz sobie obrázu [przy ołtarzu Jehowy]/ ktorego nienayrzy Iehowá Bog twoy. *BudBib Deut* 16/22. Cf »postawić bańkę«.

postawić gdzie (48): Potym pan wízechmocny stworzył czlouyeka y postauyl ye wrofkofzy rayfkyey *PatKaz II* 33; *WróbŻółt* 22/2; Iuz dziś yálnye możność śwá Pan śwýátu obyáwił/ A práwye fwoy przybytek w fłońcu yeft postawił *LubPs* E3, Sv, Y5v; *SeklPieś* 31; I wczynił Bog dwoie światła wielkie [...]. Y postawił ie ná vtwierdzeniu niebá/ aby świeciły nád ziemią *Leop Gen* 1/17, 1.Reg 12/8; Thez iefzcze ładził Pan Bog ład w Eden ná wchod słońca/ y tám postawił człowieka kthorego był stworzył. *BibRadz Gen* 2/8; A thák wypędziwízy człowieká/ postawił Cherubiny ku wchodowi Sádu Eden *BibRadz Gen* 3/24; A we wnątrz [*Salomon*] postawił Mieyfce Modlitwy w pořzodku Domu [*oraculum in medio domus intrinsecus parare fecit*]/ áby thám bylá fchowaná Skrzyniá przymierza Páńkiego. *BibRadz 3.Reg* 6/19; Ná puřczy postawię Cedr/ fośnią Miert/ y oliwne drzewo/ postawię ná puřczy iedlinę/ wiąz/ y buxpan pořpolu. *BibRadz Is* 41/19, *Gen* 1/17, 2 *arg*, 9/13, *Lev* 26/11, *Ez* 5/5, *Is* 41/19; *BudBib Ez* 37/26, 4.*Esdr* 16/61; *ModrzBaz* 109; Pierwíza [część] o stworzeniu świata

y dárách fktoremi P. Bog przodki náfze w Ráiu poftáwił *SkarŻyw* 257; Ná wíchod słońca [*Bolesław Chrobry*] poftáwił gránice [...] v Niepru *SkarŻyw* 357; KTo mi dał fkrzydła/ kto mię odział pióry/ Y ták wyfoko poftáwił/ że zgóry Wízyftek świat widzę *KochPieś* 11; *KołakSzczęśl* B; potrzebá káždemu ná fwym mieyfcu fiedzieć/ á nikomu nie zayźrzeć. Dobrze tám nodze gdzie iá poftáwiono/ bo ná głowie nie ma mieyfcá. *SkarKazSej* 677a. Cf *Zwroty, W przen.*

Zwroty: »postawić bańkę(-i)« [*zabieg leczniczy*] [*w tym: komu (3), gdzie (10)*] [*szyk zmienny*] (11): A iefliby ten chori miał krwie dofyć: pułcić mu krew/ albo bańki poftawić *FalZioł* V 98v; A iefliby fye iemu krwie niegodziło pułcić/ poftáwić mu bańki pod zebry ná brzuchu *SienLek* 61, 39v, 52v, 53v, 72v, 81 (9); *Oczko* 20.

»na miejsce [*czego (żywotne)*], na miejscu swym postawić [*kogo, co (żywotne)*]« = *dać zastępcę, zastąpić* (2): A iefli ten koń ná połudze Zupnéy zdechnie/ tedy Zupnik ná mieyfce onégo koniá ma innégo poftáwić [*alium ordinare JanStat* 44]. *SarnStat* 378; co iednák y ná ten czás nie ma mu [*kmieciowi chcącemu odejść*] bydź wolno/ ázby tákże bogátégo ná mieyfcu fwym kmieciá poftáwił [*loco sui ... constituat JanStat* 1085] *SarnStat* 658.

»na swe miestce, na miejscach swych postawić« (1:1): Widząc Słońce y Miefiąc gwyzady w ich piękności Ktorá [...] tákeś pyęknye fpráwił/ A ná pewnych mieyfcách fwych mocnyeś ye poftáwił. *LubPs* C; Iefli fye członek porużył/ ná fwé miefctce ij poftáwić. *SienLek* 147v.

»przed oczy, przed oczyma postawić« = *postawić tak, aby było widoczne; ante oculos statuere Mącz* (1:1): Abowiem mamy to s przyrodzenia złego iż fię więcey tym rzetząm dziwuiemy ktore ręká ludzka fpráwiła [...] / vglądziła y pokościela/ a niłli tym ktore ręká Bołka fтворzyła/ y ná káždym mieyfcu przed otzy náfze poftáwiła. *KrowObr* 116v; *Mącz* 412b.

»postawić na sparze [= *na przyrządzie służącym do wabienia ptaków*]« [*ptaka jako przynętę*] (1): Ptałznik gdy źiębę włowił/ Profiła by iey nie dawił: Ale mię poftaw ná fparze/ Tám tobie posłuże dobrze. *BierEz* L3v.

»postawić pod strażą [*gdzie*]« (1): Krol Alexander tegoż Roku 1505. przyiechał z Seymu Brześcia Litewfkiego ná Siem do Rádomiá/ [...] ná ktory wziął z łobą Sáchmátá Cárzá Zawolfkiego/ y poftáwił go naprzod w Nowym Mieście w Mázowfzu pod ftrażą *StryjKron* 692.

W przen (10) :

Zwroty: »postawić [*gdzie*] nogę(-i) [*czyją(-e)*]« = *umieścić kogoś* [*szyk zmienny*] (6): Tobye ya powinne fluby Boże ku twey chwale/ Oddam [...] / Ześ ty wyrwał duffę moyę z oney fmierci wyczney/ A poftáwiłeś nogi me ná drodze befpieczney *LubPs* O2, H2, Lv; *Leop Ps* 39/3; Pomogłeś [*Panie*] dufzy moiéy z ciężkiégo vtrapienia. Tyś mię z nieprzyacielłkich frogich rąk wybáwił/ Y ná mieyfcu przeftroym nogi mé poftáwił. *KochPs* 42, 58.

»postawić nogę [*gdzie*]« = *stanąć* (3): *SkarJedn* 401; Dał mi prędkość/ że z ieleniém porównać mogę/ A ná fkále naiwyżłzey poftáwię nogę. *KochPs* 25; Y Widziałem drugiego ániola mocnego zftępuiące⁸⁰ z niebá/ w obłok obleczonego [...]: y poftáwił nogę fwoię práwą ná morzu/ á lewą ná ziemi [*posuit pedem suum dextrum super mare, sinistrum autem super terram*]. *WujNT Apoc* 10/2.

»nogi postawić [gdzie]« = *przyjść dokądś* (1): WEfołem był s tych rzeczy kiedy mi powiedano/ Iż do domu Páńfkiego s tą ochotą idź miano/ Abychmy tám przyźdedzy imię iego chwalili/ W fortkách Ierolimfkich nogi łwe poftáwili *LubPs* cc3.

Przen (58) :

postawić gdzie (21): Abowiem ia w proftołci łwey trwam oczekawáiąc podánia miłofierney ręki twoiey/ ále żeś mię łnadz łtey łtrony poftáwił kędy mi cię przydzie łnádniey doftępić. *RejPs* 62v; Gdyż myę Pan zá tarczą łwego zbáwienia poftáwił *LubPs* Ev, F3, G2v, dd2v; *Leop Ps* 49/21; chociaźbyście byli wygnáni ná kray śwíatá/ tedy was ztámthąd zgromádzę/ y przywiodę do mieyfcá ktorem obrał ábym thám poftáwił imię moje [ut *habitare facerem*]. *BibRadz* 2.*Esdr* 1/9; Aleś ty mnie podpárl w vprzeymołci mey/ á poftáwiłes mię záwždy przed łobá [statuisti me coram te semper]. *BibRadz Ps* 41/13, *Ez* 21/15; *OrzRozm* Q4v; *KochPs* 43, 87; (*nagł*) Kazanie S. Chryzostomá o męczeństwie S. Iuuentyná y Máximá Tom. 3. (-) [...] WCzóra nás tu S. Babilas/ y troie dziatek zgromadziło: a dziś pará S. żołnierzow poftáwiłá nas w tey woýłce Chryftułowey. *SkarŻyw* 129; Bo iż tą drogą ieft łam pan Chriřtus/ przetoź żaden/ zá inřzą łię chwytaiąc/ przyść do oycá nie moze. [...] Pánie Boże włzechmogácy rácz go [*księdza kanonika*] łam ná teyże drodze poftáwić y nią go do łiebie prowadzić. *CzechEp* 73; *ArtKanc* Q6; *LatHar* 653; Niech w tym kořciele brzmi vřtáwiczna muzyká weřela duchownego [...]. Poftawmy obraz piękný Chryřtułowego żywotá/ y śwíetych iego nářładowánia. *SkarKaz* 457a; Plautus Atheny, do Rzymu Przeniořł, y ná niewielkim plácu był poftáwił. *CiekPotr* 3; *SzarzRyt* A2. Cf »postawić nogę«, »stolec postawić«.

Zwroty: »na cel postawić« (1): A Tropos iádowita brátá ořtátniego/ Siemioná Kxiążę Słuckie mężá przewáznego/ Ná cel łowow nieřzczęlnych z przętká poftáwiłá/ Ořtátniego Dźiedzicá śwíatá pozbáwiłá. *KořakCath* B2v.

»na mieřce [ktore, czego] postawić« = *zastápić* (2): Przytęm miedzy tę miřz [!] chrzeřcjani/ namnożyło řię rozmaitych vczynków vřtáw/ ceremoniei/ [...] nowych przyřtępów ku otrzymaniu prawy łprawiedliwřci [!] i inřzych które namieřce chřáli bożyi włowie pańfikiem opifanéy poftawili *MurzNT* 73v; przytzná y iednánie z Bogiem/ nic inřzego nieieřt/ iedno ieřt/ łkácić/ y wniwetz obroćić/ grzech łmierć/ przekłętwo [...]. áłbo włzyřtki złe rzetzy/ wniwetz obroćić/ á dobre ná to mieyřce poftáwić *KrowObr* 214v.

»postawić nogę [na czym]« (1): OBeyrzy łię y ná pożytki niewymowne/ ktoreć by ztey Vniey vrořły/ Narodzie Ruřki: Okrom tego iřz by ná mocney opoce Zbáwienia wiecznego poftáwił nogę twoię: á ná tym łie Zamku Hieruzálem/ y widzenia pokoiu y iednořci záwárl *SkarJedn* 365.

»stolec postawić [gdzie]« (1): Ninye ná zachodzye [tj. w Kořciele Zachodnim] łłońce łpráwyedliwořci włchodzi/ á ná włchodzye [tj.w Kořciele Wřchodnim] yutrznya oná/ ktora byłá łpádlá/ nád gwyazdami łtolec łwoy poftáwiłá. *KromRozm III* O3v.

a) *Wyznaczyć miejsce w hierarchii* (9) :

postawić nad co (1): Chwála ij tzią vkoronowales go mily panie/ ij poftawiles onę nadewřřytki vczynki twoie. *OpecŻyw* 189.

Zwroty: »na gorze, na wierzchu postawić« = *wywyższyć* (1:1): *CzechEp* 35; Duchowny łtan poniżyć y zniřzczyć: á heretycki ábo řłáchecki ná gorze poftáwić vřłuiemy. *SkarKazSej* 669b.

»na końcu postawić« [o kolejności w zabieraniu głosu] (1): dobrzeć go [kanclerza] Krol náfz ná końcu Rády fwey poftáwił/ y iemu w Rádzie fwey EPILOG [tj. ostatnie słowo] zoftáwił. *OrzRozm* Q4.

»na miejscu [czyim] postawić« = zrównać z kimś (1): ktory [Żołtarz] tu dla tego Pánnę Máryą ná mieyfcu Bożym poftáwił [cf Omyi Páni grzechy náfze. 152v]/ áby ią poftromoćił/ y Syná Bożego Páná Iezu Kryftá s háńbił/ y potłumił. *KrowObr* 155.

»(na)wyszszej postawić« (2): y ftworzył kory anyolom o w uelkyey rofzkoſchy, a yednego anyola náfzlyachethnyeyſchego y nauyfłey y poftauyl a dal mu ymyá od fzwytloſcy lucyfer *PatKaz* II 23; Y rozmawiał [Ewilmerodach] z nim [Joachimem, królem judzkim] łáfkáwie/ á ftolicę iego poftáwił wyfłzey nád ftolicę inych Krolow [posuit thronum eius super thronum regum] ktorzy z nim byli w Bábiloniey. *BibRadz* 4.Reg 25/28.

»postawić rowno z sobą« (1): (nagł) Do Orla Sławnei Koroni Polſkiei (-) [...] Obroc fie do Oitzizni fwoiei cała ftрона. A poftaw rowno złoba Herb Krolewſki iaki *PaprUp* Av.

»na wirzchu postawić« (1): A iż bog/ yego przodki yego ápoftolſkyye biskupy/ to yeft papyże Rzymſkyye/ ná wirzchu poftáwił/ y rokazał im myeć pyeczą o wſłech koſcycelech *KromRozm* III P4v.

b) Przedstawić, dać do przemyślenia (22) : Ale aby nauka była dobra rzecz to iawnie poznać możemy, poftawiwſzy dwu człowieku, iednego mądrego, drugie^{go} proftaka, wſzelki baczny hnet fie będzie miał ku mądremu *GlabGad* A4v.

postawić przed kim (2): Mówiſtech w támtych Dyáłoſgoch z náfzą brácią po proftu/ poftáwiłem przed nimi Króla/ Káplána/ Ołtarz/ rzeczy widomé/ áżeby tym łatwiéy/ ná tych rzeczach widomych/ Exekucyą widomie położóną poiać byli mogli. *OrzQuin* I3; *CzechEp* 53.

postawić na czym [= na przykładzie czegoś] (1): y przeto cię miłuiemy/ żeś rzeczy wyfokié/ [...] práwie z niebá zwabiłeś ná ziemię y ná Wárcabies [tj. porównałeś do gry w warcaby] ié poftáwił *OrzQuin* M.

W porównaniach (6): Gdyżeś mi iuż Kroleſtvo Polſkie/ iákoby iáki dom przed oczymá memi iáwnie klinem poftáwił/ y grunthy iegoś mi pálcem pokazał: á gdyż then dom ku vpadku fye náchylił/ muſiał on podobno z miáry fwey wyftąpić/ y od gruntow fye fwych odchylić *OrzRozm* E3. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »postawić jako obraz« (1): wſpomniſz ná to fwiádectwo ktore tobie Duch fwiéty dawa o Pánu twoim/ poftawże gi iáko obraz przed oczymá fwoimi/ á rofpámięthay fobie/ iż fie dla ciebie národził/ dla ciebie rozmáite prace y męki podiał. *RejPos* 139.

»przed oczy [czyje], przed swemi oczyma [czyimi] postawić« = dać do przemyślenia; *statuere contra faciem Vulg* [szyk zmienny] (4:2): *WróbŻołt* 49/21; *OrzRozm* E3; A czárt fprzećiwnik iego/ iuż mu nie omieſzka nigdy/ áby mu nie miał poftáwić tego przed oczy iego/ o czym fie náłożyło myſlić obłędliwe ferce iego *RejPos* 65, 45v, 68, 139.

»przed oczy [czego, czyje], przed swemi oczyma, w oczach [komu] postawić« = uſwiadomić coś sobie, pomyśleć o kimś [szyk zmienny] (2:1:1): Boże złoſnicy powſtáli ná mię: w zborze mocarzow fzukáli duſſe mey: a niepoſtháwiłi [!] ciebie przed fwemi oczymá [proposuerunt te in conspectu suo]. *Leop Ps* 85/14; A poftaw tákież przed oczy duſze fwoiey tę fwiętą á błogoſłáwioną ofiárę Páná fwego *RejPos* [105]v; *RejZwierz* 204; ále żywot y fpráwy iego [Abrahama] w oczách y ferce poftáwić nam fynom iego w wierze/ wielce pożyteczno y zbáwiennie ieſt. *SkarŻyw* [282].

»[kogo] na przykład ([czego]), przykład [czego] postawić [komu]« (2:1): *MurzHist* V3; DWá vpádłe człowieki nam tu Ewányelia s. ná przykład pociechy nálzey ieft przed oczy nálze poftáwiłá. *RejPos* 45v; Przykład tey łzerokiey y przełtroney miłości/ poftáwił/ nam vczniom łwoim ná łobie P. Zbáwićiel y miłtrz nálz *SkarKazSej* 665a.

»na jednej stronie a na drugiej postawić; z jednej strony a z drugiej strony postawić« (1;1): by mu [św. Piotrowi] był páńłtwo łwiátá włzytkiego ná iedney łtronie/ á vbołtwo Chryłtułowe ná drugiej poftáwił/ żeby był páńłtwá onego ochotnie odfłąpił. *SkarŻyw* 596, 335.

»jako na sztychu postawić« (1): A ták trzebá áby ich [cnót] Dworzánin vmiał vzyć/ bo iż cznoty zdádzą łe czálem iákoby miedzy łobá były przeciwné/ kiedy łe połpołu/ iáko ná łztychu/ poftáwi/ iedná drugá zdobić będzie *GórnDworz* I5v.

»postawić jako źwierciádło [komu]« [szyk zmienny] (3): Y poftáwił nam Pan thy dwa łtany iáko cel álbo iákíe źwierciádło przed oczy nálze/ ábychmy łe vłtáwicznie vczyli á przypátrowáli łe/ iáko łe Pan s thymi łtany obchodźić raczy/ á iákíe bywa dokończenie y zapłátá z nich káźdego. *RejPos* 162, 161, 349v.

c) Zaliczyć (3) :

postawić kogo z kim [= *zaliczyć do jakichś*] (1): Y ziákíem podziwowániem [...]/ łá náłtroione rozmáyte dobrodzieyłtwá [...] tem ktorzy vpełná náđzieię łwą połóżyli wtobie. Bo ich niepoftáwiłz łtemi od ktorých łpráwnie máłz odwróćić oblicze twoie *RejPs* 45.

postawić miedzy kim (1): Weyźrziź dźiś ná mię okiem miłósiernym/ Y poftaw miedzy łudem łwoim wiernym. *CzahTr* B3v.

Zwrot: »w liczbie wybranych postawić« (1): Kto mym rzecznikiem/ przed tobá łię ziáwi? Kto mnie/ w liczbie twych wybránych/ poftáwi? *GrabowSet* Iv.

α. W niebie (11) :

postawić gdzie (5): ale drugye anyoly ktorzy uznaly łthworzyczyela łwego dayącz mu czelzcz y chwałá yako bogu, ty poftauyl w korzech rołkołzy ná czelzcz y chwałá uyelmožnołczy łwey *PatKaz* II 23v, 32v; O Páłterzu dobry [...]/ wyłluchay modlitwy/ y grzechy nálze Zmáłz/ ná drodze nas włpomofz/ y woytziźnie nas poftaw *KrowObr* 175; Coź rozumiełz w tym zamku [tj. w niebie]/ co gi łobie [Pan] łpráwił/ Wierz mi żeć tám y łtany dziwnieyłze poftáwił. *RejWiz* 153v; *BielKron* 3v.

Zwroty: »postawić przed boże lice, przed oblicznością [czego]« = *constituere ante conspectu gloriae Vulg* (1:1): Iuź was wezmę z tey ćiemnice Poftáwię przed Boże lice. *MWilkHist* F2v; *WujNT Iudae* 24.

»przed oczyma [czyimi] postawić« (1): Aleś zá niewinnołciá moią mię wybáwił/ Y przed oczymá łwémi ná wieki poftáwił. *KochPs* 61.

»postawić na prawicy swojej« (1): Czo łe rozumie w iednołtáyney mocy krolowác z Bogiem oycem/ iáko o tym do Ephe. w I. Ká. Poftáwił go [Jezusa Bóg] ná práwicy łwoiey. *LubPs* Z2v.

»podle siebie postawić« (o Bogu) (2): od złołcywego nyeprziłcyelya obron myá wgodzyna łmyercy wzowy myá podlye łyebye poftawymyá abich łe włłitkymy anyoli chwałylcyá *BierRaj* 20v; *GrabowSet* Q4.

β. W piekle [dokąd] (1) : przy łwym Panie łtoymy/ ienź ćiáło y z dułzá/ moźe łam ołławić/ álbo záś do pieklá ná wieki poftáwić. *ArtKanc* K2.

a. *Położyć gdzieś* (zwykle w pozycji pionowej) *coś trzymanego w ręku lub w inny sposób przenieszonego* (214) : *BierEz* E2; *PatKaz II* 58v; pothym położy tej krayki ieden koniec na tę małmaziją/ á drugi koniec na to prozne naczynie/ poštawiwszy oboie półpołu/ á tak będzie ściekało z wyższego naczynia do niższego *FalZioł* V 70, II 13a; dołyć im ieft przed mieyftcem nie bešpiecznym rołciągnąć łznur/ álbo iaki inny znak wielki á dobrze znaczny poštawić *GroicPorz* mm3; *RejWiz* 113; *Leop Ex* 30/8; Szczędłzy łie do Cerkwie zázgą włytyki świece/ dwa gárncá poštawiwszy/ ieden nowy drugi łtáry *BielKron* 463; *SienLek* 160v, 161; *GrzepGeom* Pv; *RejPos* 332; *BudBib* 3.Reg 2/19; *Strum* F3; *SkarŻyw* 455, 497; Potym [*ofiarnik*] konewkę álbo kubek poštawi/ weźmie iá zębami/ y wypije piwo *StryjKron* 160; zbuduemy mu komorkę/ poštawmy łozko/ łtolik y świecznik *SkarKaz* 454b; [Stell den Ńchűffelrinck. Poštaw prawdę [= rodzaj naczynia stołowego]. *HeydenColl* E3v].

postawić czego (1): wátpionoby iełli vmárł álbo nie: Położyć mu ná vftá álbo pierza lekkiego/ álbo wełny łzczochráney/ co iełli łye będzie rułzáł/ znak iż ci w nim dułzá ieft. Albo wody w czálzy ná pierłiach poštawić/ iełtli dułzá/ nie łtánieć łpokoiem. *SienLek* 60v.

postawić miasto czego [= jako co] (2): Weźmiż łobie panew żelázná/ á połtháw iá miáłto muru żeláznego miedzy tobá á miedzy miáłtem *BibRadz Ez* 4/3; *BudBib Ez* 4/3.

postawić komu (14): By mię iedno co rychley Pan Bog łtáđ wybáwił/ S tego łtołká łtráłznego coł mi gi poštawił. *RejWiz* 71. Cf »kameń postawić«, »słup(y) postawić«, »postawić (sobie) stolec«, »postawić (sobie) stolec, majestat«.

postawić na co (1): Też niektorzy wziáwłzy gárniecz nadziáłaiá w dnie dziur/ á nakłáđá do niego zioł [...] á poštawiłzi ná drugi gárniecz iżeby tho zdziurawione dno włázłó ná drugi gárniecz czáły nienarułzony y przykrić á zakopáć w ziemię wilgotná *FalZioł* II 1d.

postawić na czym (9): *Leop* 3.Reg 7/22, 4.Reg 16/17; Y vczynił z nich obraz/ ná łłupie poštawił/ A iż mu łie kłániáli/ ktemu włytyki łpráwił. *RejZwierz* 4; połtháwili ie [*skrzynię Pańską i szkatułę*] ná onym kámienu wielkiem *BibRadz* 1.Reg 6/15, 1.Reg 6/18; *BielKron* 259; postáwże kóniec ieden Cérklá ná [*punkcie*] a. *GrzepGeom* C4v; *RejPos* 327; *Strum* B3v.

postawić gdzie (150): Ezop nákupił włyłtkiego/ Co mołł náleć chędołżzego: Zásię do domu przybieżáł: Pániá ná łozu leżáć záltał. Y poštawił włyłtko przy niey *BierEz* Ev, Ev, E2; *OpecŻyw* 37v, 178v; Iełliby [*dziecię*] iako ná iednę łtronę oczyma nakrzywiáło, Tedy natychmiáłt ná onę łtronę małz poštawić łwieczę *FalZioł* V 44v, II 2a, 3a [2 r.], V 70; Te[dy] márchokt [!] miltzkiem gárniec pełny mleká poštawił wložnicy krolewłkiey *March*² D4; *HistAl* K6v; A Iełsus záołáwłzy dzieciátká/ poštawił ié wpołszrodku ich i rzekł do nich [...] *MurzNT Matth* 18/2; *GliczKsiąż* A3v; *LubPs* R2v; *KrowObr* 179v; Powiedzyano krolowi/ y kazał przypráwić/ Stołek wzgorę ná piętrze nád dzyurá poštawić *RejWiz* 70v, 112; I poštawił then ołtarz przed záłłoná kłora wisi przed Archá łwiádectwá *Leop Ex* 30/6, *Ex* 30/18, 1.Reg 5 arg, 2, 4.Reg 16/12, 21/7 (11); LOtrzy czyrwony złoty w drewnie poštawili/ Kłoby gi wziáł zębami/ á oczy zakryli. *RejFig* Aa7; *BibRadz Ex* 30/36, 3.Reg 6/27, 2.Par 4/6, 24/8, *Ez* 4/3 (8); [Aaron] dwa Kozły poštawił we drzwiach domu Bożego łwiádectwá *BielKron* 38v; Gdy Filiłtynowie wzyłi łkrzynię álbo Arkę Bożá Zydóm/ poštawili iá v łwego bogá Dagon w Azocie. *BielKron* 63, 9, 35v [2 r.], 94v, 140v, 202v (12); *SienLek* 60v, 80, 166, 168v; *HistRzym* [2], 16v, 94; *RejPos* 59v, 127, 306v, 328v; *RejZwierc* 34, 50, 153v, 169v, 203; *RejPosRozpr* c3; *BudBib Ex*

30/6, 33/22, *Ios* 24/26, 4.*Reg* 12/9, 16/14 (9); *HistHel* Bv; *Strum* C4v; *BudNT* Mar 9/35; *StryjWjaz* C2; Poganie grob Chryśtułow zágubić chćieli/ y bálwan Wenufa ná tym mieyfcu poštáwili. *SkarŻyw* 397 marg, 397, 461; Poštáwię pálmę złotą w twym kosćiele *KochFr* 76; Tedy go wzięł dyabeł do miáftá świątego/ y poštáwił go ná ganku kościelnym *WujNT* *Matth* 4/5, s. 39, *Matth* 18/2, *Mar* 9/36[35], *Luc* 4/9, 5/18, 9/47; [Wáleryan [...] gdy mu Regillá zóná iego była vmárłá/ ktorey ták bárzo żáłował/ że zówždy w ciemnym gmáchu przy świecy śiadał/ czarno wżytko obić dał/ y czarny ftoł przed łobą poštáwić kazał. *WerReguła* 149 (*Linde*)]. Cf *postawić na co; na czym; Zwroty*.

Fraza: »nie masz gdzie postawić i nogi; nie naleźć gdzieby postawić stopę nogi« = *jest ciasno; nie ma gdzie stanąć* (1;1): Ale oná [gołębica] nie nálaźłzy gdzieby miáłá poštáwić ftopę nogi fwey [*non invenit columba requiem plantae sui pedis*]/ wroćiła fię k niemu do Archy *BibRadz* *Gen* 8/9; Tegoć vczy Párálit pyłzny y vbogi: Choćia domá niemáłz gdzie poštáwić y nogi. *KlonWor* 56.

Zwroty: »postawić w cieniu« (1): Wezmi dwa funty oliwy, wlož w nię trzydzieści kwiatkow Lilijej: wyrzuciwłzy z niey fercza/ połthaw w cieniu zawiázawłzy. *FalZioł* II 22v.

»kamień postawić« [*w tym: komu* (3), *gdzie* (3)] = *ku czyjejs czci, na pamiątkę czegoś; erigere a. statuere lapidem* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (7): Snadź Kłiążę Mántuáńskie ná tym mieyfcu/ gdzie w rzekę włkoczyła/ grob kofztowny vczynić/ y kámień poštáwić/ tey ták fláchetney dułzy kazał *GórnDworz* Bb2; *HistLan* E4v; *BudBib* *Gen* 28/22, *Deut* 27/2, 4; *SkarŻyw* 347; Poštáwił iefzcze Gedimin Bálwan Perkunowi álbo Piorunowi/ Kámień krzemieniŃty wielki *StryjKron* 400.

»postawić w kącie« [*szyk zmienny*] (2): Przekłęty tzłowiek ktory tzyni ryty álbo lity Obras obrzydzenie Pańskie/ robothę rąk rzemieŃlnikow/ y poštáwi go wkącie *KrowObr* 111, 73.

»postawić na łonie« = *włożyć w zanadrze* (1): A gdi podano kubek perłowy ku piciu Alexandrowi/ poštáwił gi ná łonie fwym [*in sinu suo illud recondebat*] *HistAl* F2v.

»postawić na swym mie(j)scu« = *restituere in locum suum* *Vulg* (4): Tedy podnieŃli Dagoná/ y poštáwili ná fwym miefcu. *Leop* 1.*Reg* 5/3, *Dan* 14/38; A gdy ią [Arkę] wniefiono do przybytku ktory był Dawid vdzyáłá/ poštáwiono ią w pośrzodku iego ná mieyfcu fwym *BielKron* 70, 35v.

»postawić na pamiątkę (a. pamięć), na cześć, ku pamiątce« [*w tym: na cześć a na pamięć* (1); *gdzie* (2)] [*szyk zmienny*] (7:1:1): *BielŻyw* 55; *BibRadz* I 158d marg; *BielKron* 106v, 259; *GórnDworz* Y4; Thedy miełzczańie Tárłcy miłóść Appollonową ku łobie vyźrzawłzy/ iemu ná cześć á ná wieczną pámięć/ obraz iego pośrod miáftá poštáwili. *HistRzym* 11; á iefli Ńie wroćę fzczeńŃliwie do domu Oycá mego/ tedy będzie mi Pan zá Bogá/ á ten kámien ktorym poštáwił ná pámiątkę/ będzie zwan domem Bożym *KuczbKat* 405; *RejZwierc* 50.

»postawić na słońcu, na słońce [= *w miejscu nasłonecznionym*]« [*szyk zmienny*] (17:3): małz natargać pąpia á wložyc w oley/ á poštáwić na fłoncu á miełzác *FalZioł* I 69a, II 2a, 15c, 19c, 22v [3 r.], 23 [2 r.], III 30b, 41c; Oléy s Piółynu: Weźmi cztery łothy piółynu/ á wlož go w funth oliwy/ poštáw go ná fłoncu Czterdzieści dni *SienLek* 161, 63v, 68v, 69, 69v, 160, 160v [2 r.], 161.

»słup(y) postawić« [*w tym: komu* (7), *gdzie* (7)] = *statuere columnam* *Vulg*, *PolAnt*; *statuam erigere* *HistAl*; *erigere columnam, statuere pyramidam* *Vulg*; *collocare a. statuere statuam* *Mącz* [*szyk zmienny*] (28): Gdy Ńię [Ezop] ku Bábylonie przywioŃł/ Wielką dań Krolowi przynioŃł: Ligurgus mu podziękował/ Słup mu złoty poštáwić dał. *BierEz* G3v; *BielŻyw* 123; Drugiego potym dnia rułzywłzy

załtęp przyiechął do iednego mieyfca gdzie by łyflupy [!] ktore Herkules poštawił *HistAl* Iv, L3v; *Leop* 3.Reg 7/21 [2 r.], 1.*Mach* 13/28; Y dał poštawić ony Słupy przed Kołciołem/ ieden po prawey á drugi po lewey łtronie *BibRadz* 2.Par 3/17, I 158d marg; *BielKron* 62, 75v, 106v, 141, 142 (8); In statua inscripsit parenti optime merito, Ná słupie który oycu łwemu poštawił słowá nápił/ etc. *Mqcz* 375b, 412b; *HistRzym* 48v; *RejZwierc* 50, 205; *HistHel* B4v; *SkarŻyw* 30 [2 r.]; *StryjKron* 16, 170 [2 r.].

»postawić (sobie) stolec [= tron] [gdzie]« [o Bogu] [szyk zmienny] (3): *RejPs* 16v, 170; A iellic tę łtodałę [tj. ziemię] Pan ták dziwnie łprawił/ Rozumieyże żeć więłtze miłsterłtwo zołtawił/ Tám gdye łtolec poštawił Máielstatu łwego *RejWiz* 153v.

»postawić (sobie) stolec, majestat [gdzie]« [o Lucyferze] (3:1): *PatKaz* III 98; Abo przez tego złodzieiá moze łie rozumieć Lucyper iálny/ który chćiał być rowny Bogu/ [...] wedle onego piłmá Ezáialzá Proroká: Włtapię ná niebo/ á ták takieź poštawię łtolec łwoy na pułnocy/ á będę rowny nawyłszemu. *HistRzym* 93, 56v; *RejPos* 200.

»świeczkę postawić« = zapalić świecę w kościele (1): Mniemiał by Dułłę wybawił Iż złedłłfy łwieckę poštawił *RejKup* q8.

»postawić na wi(e)rzchu, na wirzch ([czego])« [w tym: gdzie (6)] = statuere super pinnam *PolAnt*, *Vulg*; ponere super capita *Vulg* [szyk zmienny] (6:1): *OpecŻyw* 51v; *MurzNT* *Luc* 4/9; kiedy [diabeł] go [Jezusa] do miáłtá łwiętego wprowadził/ y ná wierzchu kołciołá połtháwił/ tedy tełz ták do niego mowił. *KrowObr* 215v; *Leop* 3.Reg 7/22, *Luc* 4/9; *RejPos* 69v; Potym ciáło do zyemie w kołciele łchowano. Kámień teź mármorowy ná wirzch poštawiono/ Owa z wielkim dołtátkiem łtarcás pogrzebiono. *HistLan* E4v.

»postawić na ziemię, na ziemi« [szyk zmienny] (1:1): [*Marchołt ujrzał gówno krowie*] á poštawiwłłfy gárniec zmlukyem na ziemię zyadł plácek á onim krowincem gárniec przykrił. *March*² Dv; końce ich [łuków] rogiem [*Anglikowie*] załadzáiá/ ieden koniec ná žiemi poštawi drugi ku gorze obroci *BielSpr* 4v.

»postawić znak [= coś na znak czegoś]« [w tym: gdzie (1)] = statuere titulum *PolAnt* (3): Y poštawił Iakob znák na onem mieyfcu gdzie Bog mowił z niem/ á znák on był kámienny *BibRadz* *Gen* 35/14, *Gen* 35/20, I 158d marg.

»na znak ([czego]) postawić« [w tym: gdzie (2)] = na cześć czyjás lub na pamiątkę czegoś; ponere in statuas *PolAnt* [szyk zmienny] (5): *BielKron* 62; Tám wziął Celárz Soliman miłtemym działem Herkułefá [!] z Miedzi vlánego pozłoconego/ połtháwił ij ná znák zwycięłtwá w Konłtántynopolu. *BielSpr* 57; A kámień ten ktorym poštawił ná znák/ będzie domem Bożym *BudBib* *Gen* 28/22; *SkarŻyw* 347; *StryjKron* 170.

Przen [w tym: gdzie (5)] (8) : Niechćąc Pan Bog tákiego łkárbu przed łwiátem zátáić: chcąc cnoty iego y ćierpliwość/ ná włzytkim ku przykłádu/ obwiełćić/ y ná lichtarzu tę łwiecę poštawić: [...] *SkarŻyw* 51.

postawić komu (2): *RejPos* 239; A teź thám pewnie nigdy fortuná we drzwi nie zákołáce [...] / bo wie pewnie iż niema po co/ bo iey cnothá v drzwi záłtapiłá/ woli łwe hárcowniki obrocić ná łákomce/

ná wydzierácze/ á ná nikczemniki/ bo wie iż fie tám rychley pożywią/ y wie iż iey tám ftoł zákrytho y ftołek poštáwiono/ á iż tám y s pożytkiem y s powagą vżywie przedfięwzięcia fwego. *RejZwierc* 135v.

Zwroty: »postawić [co] przed nogami [czyimi]« = *pokornie przedłożyć coś* (1): vciekay fie mocno do onego zwichrznego páłterzá fwego/ á poštáw przed nogámi iego tę nędzną owieczkę fwoię á dułzyczkę twoię *RejPos* 124v.

»sidła postawić [w tym: na kogo (2), na co (= w jakim celu) (1)] (3): A wywyedzyefz mię z onego sidła zákrytego/ Ktore ná zginyeny moye fprzećiwnik poštáwił *LubPs* H2, ee3v, C2.

»postawić stolec« = *o szatanie: zapanować gdzieś* (1): Wdzięczné theż było v niego miáftho Ieruzalem iego/ kthore fwym włáfnym zwał/ nad którym było vftáwicznie fwięte oko iego/ á fkoro poštáwił fzátan w nim ftolec fwoy/ o wnet Pan nie zámieszkał ná zburzenie y miáfthá onego/ y tego nowego kfiążęciá iego *RejAp* 24v.

b. Kazać stanąć gdzieś (52) : I poštáwił Abráhám fiedm owiec fthádá fwego ofobno. Khtoremu rzekł Abimelech: co známienuiá thy fiedm owiec/ kthoreś ofobno poštáwił? *Leop Gen* 21/28-29; *BibRadz Gen* 21/28, 29; *BudBib Gen* 21/28, 29, 1.*Esdr* 3/10; Abo mnimalz iż niemogę teraz profić oycá mego/ á poštáwi mi więcey niż dwanaście legionow ániołow [*exhibet mihi plus quam duodecim legiones*]? *BudNT Matth* 26/53.

postawić gdzie (24): alyfz by mya then ze podstharofczy wfyawfzy zarąką zamku szwyodl, anakthorim by mya myefczu poštáwyl stego nyeamam sthápacz any nygdzyey odchodzycz *MetrKor* 37/4; *BierEz* Bv, L3v; Poty^m zawiázawfły iemu oczy poštáwili go pófrod domu/ ij dali iemu dlugá chwilę tak ftátz *OpecŻyw* 109v; *HistAl* K6v; A gdy káplán ktory oczyfciá takiego człowieká/ poštáwi go/ z onemi rzeczámí wlfyfkiemi przed Pánem/ we drzwiách Przybytku fwiádectwá/ weźmie báránká/ y będzie go offiárował zá wyftęp *Leop Lev* 14/11, *Iudith* 6/10, 1.*Mach* 5/42, *Act* 22/30; *RejFig Eev*; *BibRadz Gen* 24/11, *Num* 11/24, 2.*Par* 23/19, 2.*Esdr* 13/19; Poświęcił Ifái y fyny iego/ y poštáwił ie wnet przed ołtarzem. *BielKron* 40; Turcy v was fwe Wielbłądy frod rynku poštáwiá *BielKron* 398, 64v, 65; *HistRzym* 132v; *RejPos* 287v; *RejZwierc* 163v; *BudBib Lev* 14/11; *SkarŻyw* 436; *GórnTroas* 53.

Zwroty: »konie postawić [= *podstawić, przywieść*]« (1): Wierę brácie Stároftá/ niezle fie zrodziło/ Dawno ifcie w tym gumnie/ tak wiele nie było. Iużby konie poštáwić/ y pfy mamy chude/ Bo čás będzie polowác *RejZwierc* 136v.

»postawić na prawicy, na lewicy« (1): Y poštáwił Iozeph fyná Mánáffen ná prawicy oycá fwoiego/ á Efráim ná lewicy/ czyniác oycu poczćiwóść áby im błogófláwił. *BielKron* 18.

»rzędem [= *jednego za drugim*] postawić« (2): IEdnego theż pytáli/ gdy przez dwor chędogi/ Iákoby Gęfi przegnał/ by nie zmazał drogi/ Gdy rzekł nie wiem/ oni go fortelu vczyli/ By Gęfi plugáwego nic nie vczyli/ By ie rzędem poštáwił/ nofy w ogon wetkał/ A lam oštátecznieyfzey/ fwym nofem rzyć zátkał. *RejFig* Dd5v; *KochMon* 23.

»wkoło postawić« (1): Poimáných Cefarz w koło poštáwiwfy/ dał fćinác część niemáłą *BielKron* 308.

Przen (3) :

Zwroty: »postawić straż [nad kim]« = ograniczyć czyjąś wolność (1): Izazem ia morze ábo wieloryb żeś poftáwił ftraż nade mną [posuisti super me custodiam]? *BudBib Iob 7/12.*

»postawić ([komu]) straż, straże ([gdzie]« = wziąć pod opiekę [szyk zmienny] (1:1): Kftátowną ftraż rácz poftáwić moiey nędzney dułfy/ Nyech yey żadne fprzećiwyeńftwo namnyey nie obrułfy *LubPs G; SkarŻyw 194.*

α. Umieścić, wysłać gdzieś kogoś dla wypełnienia jakiegoś zadania, czynności, pracy [w tym: gdzie (4)] (10) : temy [woźnymi] świadczyć o naiazd: [...] temi y o ine różliczne rzeczy/ zás tego woźnego v ksiąg poftáwić trzebá *GórnRozm G2; Vrządnik nie ma proftą ftrażą odpráwować ftrażey/ ále przebránemi Kmiotki/ lámemi gofpodarzmi/ ktorym dufa y nie wátpi w nich kędy ie poftáwi GostGosp 26.*

postawić ku czemu (1): gdzie przerzeczony N. powód nas álbo Komorniká náłżego poftáwi ku pilnowániu y widzeniu *SarnStat 1247.*

Zwrot: »postawić straż« [w tym: nad kim, nad czym (2), gdzie (1)] [szyk zmienny] (4): *BielKron 230; Vflýzawłzy to Krol zálmućil fie bárzo/ á ftraż poftáwił áby [córka] nieufzłá HistRzym 7v; A gdy czás przychodził/ ktorego fię doftáwác iágody miály: wedle zwyczáiu/ poftáwił nád wińnicą ftraż/ á pilnie ftrzec wżytkiego rofkazał. SkarŻyw 497, 82.*

Przen (3) :

Zwrot: »postawić stroża, strożą [czego, czemu, na czym]« (2:1): Izem ia iá [winnicę] ogroził murem/ [...] zbudowałem w niey ftrażnicę/ y poftháwiłem ná niey ftrożá. *RejPos 123; Przetoż powiádam ci/ Poftaw ftrożá vftam twoim/ ábyś przeciw Pánu Bogu nie fzemrał HistRzym 30; A przetoż thy grzełzny człowiecze poftaw ftrożą vft twych/ ábyś nigdy niefzemrał przeciw pánu bogu HistRzym [89]v.*

β. Umieścić w pomieszczeniu przeznaczonym do trzymania zwierząt roboczych na czas nieużywania ich do prac w polu (2) : A od Ieśiennych niepogod wołow ftrzedz/ y wczás wedle rozumu á czáfu poftáwić: á karmić rzádnie *GostGosp 80.*

Zwrot: »postawić na staniu« (1): á poki ich [wołów] nie poftáwi ná ftániu/ tedy ie w ogrodzie ná noc záwierác *GostGosp 64.*

c. Przedstawić do czegoś (do oceny, jako kandydata itp.) (87) : Y wywiódł ná targ fwą czeładz/ Aby iá mogł dobrze przedác. Gędzcá z śpiewakiem poftáwił *BierEz Bv; BielKron 65; Gdy wedle zwyczáiu poftáwił Izai pirworodnego fyná fwoiego/ powiedział duch Páńłki Prorokowi/ iz nie to ieft: poftáwił drugiego y trzeciego/ áz do wżytkich. RejPos 56v; WujNT 398.*

postawić komu (6): przeto o lafkaua pany [...] twemu fynouy nas poftauywłzy wlálcze ofyaruy *PatKaz I 18; BielKron 40; PaprPan I3; nie boy fię Páwle/ Cefarzowi cię mułzą poftáwić [Caesari te oportet assistere]. BudNT Act 27/24; SkarŻyw 503. Cf postawić komu podla kogo.*

postawić komu podla kogo (1): Ten mu koniá piękneho fzkápę podla niego Poftáwił/ y powiedział/ Pátrrze pilnie tego *RejZwierz 2.*

postawić ku czemu (1): Iakom ya Sprawiedlywye postawyl kw rosdzialowy vedlya vyednanya nassego wsithkyego stada kobyl a nyessostawilem ych dzyessyaczy kw possithkw swemw *ZapWar 1547 nr 2640.*

postawić przed kogo (3): Bo nye dofyć było/ iż onych fyedmi pośpolstwo obráło/ ále poštáwiło ye przed ápoštoły/ bez pochyby zálecáyac ye. *KromRozm III* I6v, I6v; *RejPos* 23.

postawić przed kim, przed czym (20): A yeflíby ten tho zyemyanin abo vrzandnik yego thich lyudzi przed staroštą nyepoštawyl, powiedayancz yze ich nyemyal any ma pod sobą vymyenyv, thedi o tho ma przifziyncz a yeflíby ye myal a nyepoštawilbi ich przed staroštą thedi viny dzyefzyyncz grziwyen *MetrKor* 40/823, 34/135, 40/223; potym wiwiodł Iozef oyca śwego do krola y poštawil go przed nim *HistJóz* E2v, E2; *HistAl* E4v; *KromRozm III* I3v; Y poštawil theż (przy sobie) przed Krolem pięć mężow bráciey ftárlíey. *Leop Gen* 47/2, *Gen* 47/7; *BibRadz Act* 5/27; *SkarŻyw* 491, 500; *WujNT Act* 5/27, 6/6, 22/30, 23/33; kazał mu P. Bog wziąć Iozuego/ y poštawić przed kápłanem Eleázárem *SkarKazSej* 678a. Cf »postawić przed oblicznością«.

Zwoty: »postawić przed oblicznością, przed obliczność [czyj]« = *statuere ante faciem HistAl* [szyk zmienny] (2:1): *HistAl* E4v; *KrowObr* 190; Y poštáwili ye [*Szczepana, Prochora i innych*] przed oblicznością Apoštołką: á oni modlili fie zá nimi wkładáiąc ręce ná głowy ich. *RejPos* 22.

»postawić w pośr(z)odku, spośród ([kogo])« = *statuere in medio Vulg* (3:1): *OpecŻyw* 77v, 51v; Nalazły go [*Saula*] poštáwili w pośrzodku ludu/ á był nád iny lud wzroftem wyfoki *BielKron* 64; Y przywiedli Doktorowie y Pháryzeufzowie niewiáftę ná cudzołoftwie poimána: á poštawiwłzy iá w pośrzodku/ rzekli mu [*Jezusowi*]: [...] *WujNT Ioann* 8/3.

α. *Ofiarować pierworodnego według prawa Mojżeszowego (tu: o Chrystusie) [przed kim]* (2) : A gdy fię spełniły dni oczyszczenia ich/ wedle zakonu Moizefzowego/ przynieśli iy do Ieruzolimy/ poštawić przed pánem [*tulerunt illum in Hierusalem sistere Domino*]. *BudNT Luc* 2/22.

Szereg: »postawić a ofiarować« (1): Thedy niefli go do Ieruzalem/ áby go poštáwili á ofiárowáli przed Pánem. *RejPos* 55v.

β. *Przed sądem lub na miejscu czynności sądowych* (45) : *ZapWar* 1507 nr 1972; ktory ma przyfzygacz Thedy ma poštawycz cztherech dobrych lvdzy [...] s kthorych ma dwv vybracz *LibLeg* 6/115, 6/118; *SarnStat* 524.

postawić przed kim, przed czym (3): niechze przywiedzie kv themv kv komv bi yá [*czeladz*] przedał abo thego kvpcza przywiedzie á przed wamy poštawy a wam przikazvyem abifczie y v thakowich kvpczow taką czeladz odeymowały *LibLeg* 10/59v; Tedy pośzedłzy vrząd z służebnikámi przywiodł ie bez gwałtu: bo fię ludu bali by ich nie vkámionował. A przywiodłzy ie poštáwili przed Rádą [*cum adduxissent illos, statuerunt in concilio*]. Y pytał ich Arcykápłan *WujNT Act* 5/27. Cf »przed prawem postawić«.

postawić gdzie (3): *MetrKor* 34/135; ktori miefzka wsoczawye poddani Czefarsky gdzie handel wyedzie fbratem, gdziefmi bili w Sozawye gdzie woyewoda Walasky kazał go poštawycz *LibLeg* 11/95; *SarnStat* 1112.

Zwoty: »przed prawem postawić« (1): *sistere iudici vel iudicio*, Przed právem poštawić. *Mqcz* 396b.

»postawić rękojmnią, porękę, rękojemstwo« [szyk zmienny] (4:2:1): *MetrKor* 40/820; kyedy fiá traphi yfł kogo vynnyá o dług a on nyema czym placzicz Thedy ma poráką poštawicz *LibLeg* 6/117v; przedfye v Sądu vkaże niewinność fwoię przyfzygá álbo innemi dowody [...]. Nád tho

rękojemstwo poftáwi ośiádłe ludźi *GroicPorz* ov; *UstPraw* B2v; który nieośiádły ftánąwłzy przed Stároftą/ rękóymią poftáwi *SarnStat* 524, 385, 926.

»postawić na roku« [szyk zmienny] (2): á my po obwieśczeniu tákim Miftrzewym y Zakonu będzieny powinni ná roku łłufznym przy gránicách z ftrony náfzék dwu Pánów álbo Rycérzkiego ftanu z poddáných náfzých poftáwić [*de parte nostra, duos Barones aut Milites de nostris ponere JanStat* 895]. *SarnStat* 1112, 452.

»postawić świadki« [szyk zmienny] (5): *MetrKor* 34/134; *RejPos* 22; y poftáwili fáłzwywe świadki ktorzy mowili: Ten człowiek nie przeftawa mowić łłow *bluznierskich* przeciw *temu* mieyfcu świętemu/ y zakonowi. *WujNT Act* 6/13; ku dowodowi śwého przedsięwzięcia/ Konrad łześć świadków wedle Sędziého rofkázania poftáwił. *SarnStat* 578 [*idem*] 688.

αα. *O sádzie bożym* (22) : Chryftus ofadziwłfy Xiáže/ Każe drugiego poftáwić. *RejKup* bb3, bb3, dd8; Wiedząc iż ten ktory wzbudził Páná Iezufa/ y was wzbudzi przez Iezufa/ y poftáwi z wami. *BibRadz 2.Cor* 4/14; *BudNT 2.Cor* 4/14; *WujNT 2.Cor* 4/14.

postawić przed kim [*przed sobą*] (1): O nędzny człowiecze márnáfzby to byłá nádzyeia twoiá/ gdyż niewiełz iáko w ocemgnieniu Pan może cie rofkázác poftháwić przed sobą *RejPos* 248v.

Zwrot: »postawić na lewicy, po lewicy, po lewej ręce« = *potępić*; *statuere a sinistris PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (4:1:1): Criftus go kázał nalewici poftáwić *RejKup* bb2v, bb2v, Cc; A poftháwi owce po práwey ręce łwoiey/ á kozły po lewey. *BibRadz Matth* 25/33; *WujNT Matth* 25/33; *SkarKaz* 6b.

»postawić na prawicy, po prawicy, po prawej ręce« = *zbawić*, *statuere a dextris PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (4:1:1): O moy Pánye toć mam radość z oblicza twoyego/ Rácźże mye ná twey práwicy poftáwić bełpyecznye *LubPs* D3; *BibRadz Matth* 25/33; *ArtKanc* T8v; *LatHar* 645; *WujNT Matth* 25/33; *SkarKaz* 6b.

»postawić na sádzie« (1): ktory [*Najwyższy*] ie kárác będzie/ á zárzući ná nie drapiełthwá ich. Abowiem ie poftháwi żywa ná łádzie [*Statuit enim eos in iudicio*] *BibRadz 4.Esdr* 12/33.

»postawić przed świętym majestatem« = *zbawić* (1): á iż cie [*opatrzność boża*] iuż pewnie poftáwić raczy przed łwiętym Máiełtatem iego. *RejPos* 289v.

Przen (4) : Iáko nas poftháwi čás dokończenia náfzego/ tháki łąd odniełiemy *RejPos* 5v *margin*.

Zwrot: »postawić przed majestatem Pańskim, przed srogością sądu« (2:1): Dáley powieda Apoftól: Iż widział á vmárli ták wieldzy iáko y máli/ byli poftáwieni przed onym máyełtatem łtrafzliwym. á iż ie [*umarłych*] y morze y ziemiá y piekło poftháwili przed tym máyełtatem Pánłkim. *RejAp* 172v; á iáko cie [*dzień śmierci*] záłtanie/ ták cie ná on čás poftáwi przed tą łrogością łądu tego *RejPos* 6v, 7v.

d. *Rozmieścić wojsko i sprzęt wojenny* [*w tym: gdzie* (35)] (36) : A ták gdy Ioáb obiegl miałto/ poftáwił Vryálłá tám gdzie rozumiał być męże namocnieyłłe. *Leop 2.Reg* 11/16; *BielKron* 372v; Strzedz łie tego trzebá pilnie/ ábył łie nie dał potykác przodkiem nieukom [...]/ ále ie thám poftáwić we łrodek gdzieby pierzcháć nie mogli *BielSpr* 16, 14 [2 r.]; *BudBib Ez* 4/2.

postawić przeciw komu, przeciw czemu (8): *BielKron* 81v, 210; Strzelbę też przeciw tobie poftáwi ná (łtoiące) po murzech twoich *BudBib Ex* 26/9, *Ez* 21/27. Cf »postawić na czele«.

postawić na kogo [= *przeciw komu*] (1): Włłi twoie po polu mieczem pobije/ a ná cię poftáwi turá [= *machinę wojenną*]/ y włpyie ná cię groblá *BudBib Ez* 26/8.

W porównaniu (1): Gdy ná plácu poftáwifz páchołká nie zwyczáyne⁸⁰/ iákoby niewiáltę poftáwił. *BielSpr* b3.

Zwroty: »postawić na czele, na przodku, na spicy, na czoło« [*w tym: przeciw komu, przeciw czemu (4)*] [*szyk zmienny*] (5:4:2:1): *BielŻyw* 159; Poftawćie Vryaffá ná przodku [*Ponite Uriam ex adverso belli*]/ tám gdzie namocniey fie fpieráią *Leop 2.Reg* 11/15; poftáhawili ná czele Perłowie biáłłe głowy w męszczyznym vbrániu ná koniech zbroyne/ ktore fie ták mężnie bijá iako mężowie *BielKron* 312, 71; A gdyż fie iuż miał potykáć/ poftáwił syny fwe ná fpicy miedzy sławnieyżzemi Rycerzmi *HistRzym* 130v; Przeciw tey ordynácyey [*wojska Pompejusza*] Iuliufz Cefarz fwoie też woýłko fprowáił ná troie/ ná czoło poftáwił męże zbroyne/ [...] ná prawym rogu ftáwił iezdne/ [...] ná pośiłkách ftáwił cudzoziemce y pomocne ludzi ná prędká rzecz. *BielSpr* 41, 14, 19v, 32, 40, 40v, 44v.

»na to miejsce [= *zamiast kogo*] postawić« (1): Skánderbeg/ [...] gdzie widziál ránnego fwego/ kazał go wywieść/ ná tho mieyfce fwieżego poftáwił *BielKron* 256.

»na (obu) rogach, w prawy rog postawić« (2:1): [*Hannibal*] Mácedony ktorym więcey duffał ná obu rogách poftáwił/ áby Rzymiány fprowáwane ogárnęli *BielSpr* 40v, 41; Powiedzcie iáko naprzod Kniáz Conftantin sławny [...] Litwę k bitwie fprowáił/ A fzełnaście ich tyfiąc w prawy rog poftáwił *StryjKron* 742.

»na placu [= *na polu bitwy*] postawić« (1): *BielSpr* b3 *cf W porównaniu*.

»na prawym skrzydle postawić« (1): Ná prawym fkrzydłe poftáwił [*Pompejusz*] tyfiąc koni *BielSpr* 41.

»postawić na prawej, po lewej stronie« [*w tym: czego (2)*] (3:1): przyfzli Weneći ná lewą ftronę Rzymiánom/ á Meczyfá poftáwiono pod gorą ná prawey ftronie. *BielKron* 101v; Szofłá Rotę [*w wojsku rzymskim*] poftáwiono ná czele po lewey ftronie pirwżzey *BielSpr* 14, 21v, 36v.

»z tyłu, w tyle postawić« (1:1): *BielKron* 40; [*Węgrzy*] Krolá Ludwigá w tyle Woýfká fwego poftáwili *BielSpr* 56v.

»postawić na usadzce [= *na zasadzce*]« (1): Tedy on wziáwłszy lud rozdzielił gi ná trzy hufce/ á poftáwił gi ná władzce w polu [*insidiatus est in agro*]l y widząc ludzi wychodzące z miáftá/ wyrwał fie ná nie y pobił ie. *BibRadz Iudic* 9/43.

Przen (2) :

Zwrot: »postawić w pirszym szańcu« (1): Strzeż fie w mowie ftrzeż fie w tańcu Poftáwiá cie w pirlzym fzańcu *BielKom* G3.

a) *W antropomorfizowanym opisie gry w szachy (1) :*

Zwrot: »na skrzydła postawić« (1): Ná fkrzydłá frogie Słonie poftáwiono/ A z nich fie Rochom bronić polecono. *KochSz* A4v.

e. *Postawić jedzenie przed kimś, dać coś do spożycia, do skosztowania (24) :* A potym Xántus záwołał/ Aby co inego dawał: Tákże ięzyki poftáwił/ Ktore był z czołnkiem przypráwił. *BierEz* D, D2v; Onij wlfytcy naprzod ręce vmyli/ poty^m przeżegnaniyé vczynili/ laktukę tamo też poftawili. *OpecŻyw* 89v; *ForCnR* D2v; Tu fie ielzcze z wieczorá pilnie rozmawiaią/ Przy grochu przy kápulfie co poftáwić máią. *RejWiz* 15; *RejFig* Cc5v; *RejZwierc* 58v, 59.

postawić komu (4): *BierEz* C2; *RejZwierc* 252; A coż ia vbogi kmieć twoy tobie krolowi memu poftawić zá potráwę mogę? *SkarKaz* 161a. Cf »postawić na stoł«.

postawić przed kogo (3): Y náczerpał wody źimney: Przedęń ochotnie poftawił *BierEz* A3, D; *StrykKron* 160.

postawić przed kim (5): *RejPs* 34; Iáko prze wdzyęczne goście/ dał im czyfty obiad. Koflik frebny nadobny przed nimi poftawił/ Y co mógł s fwey ochoty to przed nimi zyáwił. *RejWiz* 131v; Potym [*Abraham*] przyniozły máłlá/ y mleká/ y ćielátko ktore był nágotował/ poftawił ie przed nimi *BibRadz Gen* 18/8, *Gen* 24/33; *BudBib Gen* 18/8.

Zwrot: »postawić na stoł, na stole« [*w tym: komu* (1)] [*szyk zmienny*] (3:1): A gdy byla iuż godzina wieczérzē/ liádl za łtol s nimi Iezus mily/ ij poftawiono ijm na łtol baranka wielkonotznęgo. *OpecŻyw* 89v; *KrowObr* 219; *RejFig* Cc7v; A przodkowie nászy zyadły gęś á łmáżoną pieczeńią á groch z iągłami/ á poftawiły donicę ná łtole pieprzem nátráthą s piwem á z grzankámi/ vzywáli wolnych á wesołych myłli łwoich w oney łzczyrości łwoiey. *RejZwierc* 190v.

α. Zafundować; przén (1) :

Zwrot: »okráżne [= *uczte dożynkowá*] postawić« = *wręczyć obfity datek* (1): A łnadz lepiej co dáć to dáć Aby wždy mógł áppellować [...] Y co kolwiek kto chce łpráwić Mułi okráżne poftawić *RejRozpr* E2v.

f. Przyjac a. umieścić podróznego lub jego konia na postój (7) : *Recipere hospitem*, Poftawić gościá. *Mącz* 158d, 35c.

postawić u kogo (1): STároftá iednéy pániéy rofkazał obiáwić/ Ze Legata Rzymłkiego v niéy miał poftawić *KochFr* 31.

postawić gdzie (2): Kędy konie poftawiá *RejZwierc* [233]v; Gdy go też o koniá kto pytał/ powiádał że go ná przedmieściu poftawił. *WerGość* 223; [Ale gdzieby stara [*księżna*] jachała, tedy gdzie ją tam Wilnie postawić, tu nam trzeba rady i zdania TM *ListyZygmAug* 1556/323].

Zwrot: »postawić gospodá« (1): *Przyiac*/ poftawić gołpodá. *Excipere hospitio*. *Calag* 272a.

Przen [*gdzie*] (1) : [*O marny łwiecie*] Iełzcze náolthátek poftawilz káżdego w oney kárcźmie łmrodliwey á w oney márney gołpodzye onego wiecznego zátrácenia iego. *RejPos* 173v.

g. Zawrzeć, umieścić w tekście (6) : IEłłizeby łie w Herbyech/ gdzye co pochybił/ Albo miáfto twoiego/ iny połožyło/ Nie miey zá złe/ proszę cie/ gdyż z niewiádomości/ To łie sftáło/ [...] Bo iáko mię łpráwiono/ ták łie poftawił *RejZwierc* 93.

postawić gdzie (1): przydátki y wykłády pokráyne dla tego łą wedle obiecádlá literámi náznáczone áby łię z łwymi mieyłcámi zgadzály/ á dla tegożechmy ie też máł wyłzey nad textem poftawili/ áby łię tym łacwiey wedle litery wykłád mógł znaleść. *BibRadz* *5v.

α. O ukłádzie tekstu (3) :

Zwoty: »postawić na czoł, na nawyszszym mieyjscu« [*szyk zmienny*] (1:1): *KrowObr* 33v; Poftawim ná czoł/ náuki do vtwierdzenia prawdy Kátholickiey z tey Ewángeliey łłuzące: á potym łię do innych vdamy. *SkarKaz* 576b.

»na swych mieyjscach postawić« (1): Po tym co łię dotyczy porzádku kłiáğ ižechmy ie ináczey niž łtáry wykłádcz ná łwych mieyłcách poftawili/ tedychmy rádłzey tych náłładowáli [...] *BibRadz* *5v.

Szereg: »postawić i posadzić« (1): Przeto ie [relikwie] tełz/ iáko Bogi łwoie/ po Bogu Oycu y Synu y Duchu Świętym w tey przyłędze ná nawyłłfzym mieyfcu [papierz] połtáwił y poładził. [Cf przyśięgam/ przes Oyca y Syná/ y Duchá Świętego/ y przes to Drzewo Zywego Krzyzá/ y przes ty Reliqwie Świętych. 32v]. *KrowObr* 33v.

β. *W działaniu matematycznym* [gdzie = w którym miejscu zapisu] (1) : Ołtatni thermin połtaw na przodku/ á pirwłzy ná ołtátku á facit we łrzodku/ czyńże według reguly/ przidzieć łrzedni termin pirwłze⁸⁰ działania. *KłosAlg* F.

h. *Przytwierdzić do czegoś* [gdzie] (6) : Nápiłáł też y napis Piłat/ y połtáwił ná krzyżu [posuit super cruce]. *Leop Ioann* 19/15; *BibRadz* 1.*Mach* 14/26; Nápiłáł też y tytuł Piłat/ y połtáwił nád krzyżem. A ták byłó nápiłáno: Iezus + Názáráńki + Krol + Zydwowski. *LatHar* 734, 319, 700; *WujNT Ioann* 19/19.

2. *Zatknąć* [co za czym] (1) : MOgę rzéc/ iże ołobnie miłuielz/ A w tym nawięłzłá Krinłki rołkołz czuielz: Gdy do łámégo dná káždá wypráwiłz/ A ziółko łobie zá czapká połtáwiłz. *PudłFr* 39.

3. *Nalać na coś (o płynach)* [czego na co] (1) : ZAŚ dułzá gdy przynośić będzie dar obiátę Iehowie tedy biála máká będzie dar iey/ y połtáwi ná nię oliwy [fundet super eam oleum] y nákládzie ná nię kádzidłá. *BudBib Lev* 2/1.

4. *Nadać pozycję pionową* [kogo, co] (18) : *OpecŻyw* 133v; ieden [dworzanin] gdy nań przyłzłó/ połtáwiłwłzy igłę/ w vcho igłáne ziółnem mákowym zmierzáł/ y trafiáł *OrzRozm* Rv.

postawić gdzie (2): *LatHar* 319; Táńże kiedy iuż Páná ná on krzyż rozbili/ Wpośrząd między dwá łotry z krzyżem połtáwili *SiebRozmyśl* H4.

Zwroty: »czub postawić« = *podnieść, nastroszyć* (1): Przeciw niemu Geranos wyłoki wyłkoczý/ Czub połtáwi/ pior wznieśie/ á zókruli oczy. *KmitaSpit* B3v.

»postawić na kolana« (1): Y vłlyłáłém głos mow iego: á vłlyłáwłłý lezáłém łtruchłáły ná oblicze moie/ á twarz moiá przypoiłá łie kziemi. A oto ręká dotknęłá mie/ y połtáwiłá mie ná koláná moie [erexit me super genua mea]/ y ná członki rók moich. *Leop Dan* 10/17.

»nogami wzgóř postawić« (1): capite primum in terram statuerem, Pochwyłłbych cie w pás á wyniosłbych cie ná góřę/ nogámibych cie wzgóřę połtáwił. *Mqcz* 412c.

»postawić na nogi« = *podnieść z pozycji leżącej; statuere super a. supra pedes* *Vulg, PolAnt* (2): Y włtápił w mie duch/ gdy do mnie rzekł/ y połtáwił mie ná nogi moie *Leop Ez* 2/2; *BudBib Ez* 3/24.

»postawić prosto (a. proście)« (5): Włzytci więcz o tym mowimy Zes łátecłka między nimi Ano chłopi żágládaia Z káta łzye [lege: szyje] zakrzywiaia Długo łie druga nie zrołcie Nyzli ia połtáwi prołcie *RejJóz* C7v; Weźmi łáłkę iáko długá chcelz/ połtáwze ia prołto ná równieý *GrzepGeom* Pv, N4v, O3, O4v.

Przen (4) :

Zwroty: »postawić nogami wzgóřę« = *uczynić, zrobić na opak, przewrotnie* (1): wywrocá teraz Łoikowie pogáńłká filozofiá włzytko ná nice/ połtáwia nogám wzgóřę *CzechEp* 105.

»na nogach postawić« = *polepszyć stan materialny* (1): A tak iłcie tę myłł mam abył go [Jozefa] wyłtáwił A iáko pocłiwego ná nogach połtáwił *RejJóz* G4.

a) Naprawić (2) : A Iefus odpowiedaiąc rzekł ię Heljáfłzi przyidzie piérwyi/ i włyftki rzeczy ku fwyi mierze przywroci (*marg*) naprawic abo vpadłé znowu poftawic i ponowic (-) [*instaurabit omnia*] *MurzNT* 83v; *WujNT Rom* 14/4.

5. Ustawić część ciała (swoją lub cudzą) w jakiejś pozycji, zwrócić w jakąś stronę [co] (12) : A gdy włyfzał iż po nim pogonia idzye áby go żywo doftano/ chciał fie łam zabić ále nie mógł/ bo mu ręce drżały [...]. Przypadł ieden ze czterzech ktory mu rękę poftawił drżącą aż fie łam zabił *BielKron* 145.

postawić (czym) w jakim kierunku (2): a wczyniwłzy to/ poftawił tego koniá/ głową ná włchod Słóńca. *HistRzym* 110v, 111.

Zwrot: »postawić oblicze (*przeciwko komu (2), ku czemu*)« = *obrócić w jakąś stronę; ponere faciem Vulg, PolAnt (3)*: *Leop Ez* 21/2, 38/2; Synu człowieczy/ poftaw oblicze fwoie przeciw Gogowi ziemi Mágogowej/ książęćiu głównemu Melzechá y Thuwałá/ á prorokuy nań. *BudBib Ez* 38/2.

Przen (6) :

Zwrot: »postawić oblicze, twarz [*przeciwko komu (3), na kogo (2), nad kim (1)*]« = *wystąpić, zwrócić się przeciwko komuś; ponere faciem Vulg, PolAnt [szyk zmienny] (4:2)*: Poftháwię twarz moię przeciwko niemu/ á wygładzę go z pořzodku ludu moiego. *Leop Lev* 20/6, *Lev* 20/3, *Ier* 44/11; *RejZwierc* 256; Y poftáwię oblicze moię ná nie/ z ognia wynidá/ á ogień ie pořrze/ y domaćie žem iá Iehowá/ gdy poftáwię oblicze moje ná nie. *BudBib Ez* 15/7.

6. Posadzić roślinę [co jak] (1) : Bo z młodu iáko witkę krzywo álbo proście Poftáwiłz/ to iuż więc tak do ftároćci roćcie. *RejWiz* 88v.

7. Wypoziomować [co] (1) : A ielliby wiátr był/ tedy day pokóy wadze/ ábowiém niepoftáwiłz dobrze wagi przed nim [*tj. z powodu wiatru*]. *Strum* C2.

II. Uczynić; ponere, statuere Vulg, PolAnt; facere Vulg, JanStat; praestare JanStat [w tym: o Bogu i Chrystusie (70); kogo, co (223)] (327) : Molior – Cziezar skladam, item, chcę nieco poftawic, fprawic, wimiflic. *Calep* 670a.

1. Sporządzić, wykonać (3) : I kto kiedy wyreł Bogá? y Obras poftawił ku żadney rzetzy niepożytetzny? *KrowObr* 111v; Cedrowe drzewo z Libanu gory wzięli/ ábyć poftawili máłzt: Dęby z Bálán ćiofáli ná wiolfá twoie: Okrętowych łáwek náczynili tobie z koćci Słoniowej *Leop Ez* 27/5.

Szereg: »uczynić i postawić« (1): ktorego [*węża miedzianego*] był Moizéfz z rofkazánia Bożego vtzynił y poftáwił *KrowObr* 112v.

2. Sprawić, zdziałać, załatwić (14) :

postawić jako co (4): Deus meus pone illos vt rotam [...]. Boże moy raczy ie iako koło nieftateczne poftawic Aby niebyli ftali w vmyfle fwym. *WróbŻolt* 82/14, 88/3, 106/41; *BudBib Zach* 10/3.

postawić na co [= zmienić w coś] (1): Et ftatuit procellam eius in auram: et filuerunt fluctus eius. I poftáwił burze iego na wiatr ćichy/ y wfpokoily fie wełmy [!] iego. *WróbŻolt* 106/29.

postawić czym [= jako co] (2): *RejPos* 314v; Poftáwiłes go [*króla*] wzorem twégo pożegnánia *KochPs* 29.

Zwroty: »naprzeciwko postawić« = *przeciwstawić (1)*: Iż człowiecze fercze nad inſze zwierzęta iest goręćsze, przeto natura ku ochłódeniu iego [...] na przeciwko poftawiła mozg barzo zimny *GlabGad* Bv.

»postawić [przeciwko komu] nielubości swoje« = *rozgniewać się* (1): Aczkolwiek cząłem poftawi przeciwko nam nielubości fwoie *RejPs* 150v.

»rękojemstwo postawić« [w tym: przed kim (1)] = *poręczyć przed sądem; cautionem facere a. praestare a. statuere JanStat* (3): Wfzákże to ofobliwie wyráziwfzy: iż ilekroć przyda fie komu do królá Ie⁸⁰ M. áppellowác: tedy przed námi Bifkupem y potomki nálfzemi poftáwi rękojemftwo *SarnStat* 1127, 663, 935.

»swą rzecz, swoje sprawy [jak] postawić« (1:1): Dlá cze⁸⁰ téfz więc/ chcąc zaś fwą rzecz wedle myśli fwoieí poftáwić/ o tym pilnie myślili iakoby go abo o gardło [...] przyprawili abo [...] ftrachem przymusić mogli. *MurzHist* Cv; Bo kiedy fwoie fpráwy porządnie poftáwiłf/ Wielki fobie pożytek bá y fławę fpráwiłf. *CzahTr* C4.

Szereg: »uczynić a(1)bo postawić« (2): nie máią bydź pułczeni od mieyfca fádowégo/ áż piérwéy zá winy rękojemftwo doftátteczné vczynią/ álbo poftáwią [*cautionem praestiterint seu statuerint sufficientem. JanStat* 1088]. *SarnStat* 663 [*idem*] 935.

3. Stworzyć (o Bogu) (16) : *BielKron* A5v; Pan wam ná wieki wieczné błogofłáwił/ Ten który niebo y ziemię poftáwił. *KochPs* 175, 197; Y poftáwił [*Pan Bóg*] piérwey widomy świat dla niego [*człowieka*] *SkarŻyw* 258,258; *ZawJeft* 36; Kto miał rozumu/ kto ták wiele mocy? Ze świat poftáwił krom żadnéy pomocy? *KochFrag* 15; *KořakCath* B4.

postawić czym (1): Pan bog mię ieft fłowem fwym poftáwił *BielKom* F8v.

W porównaniach (3): Nagotowawłfzy wfzytko [*tj. świat*]/ á iufz iáko członki y tułow poftáwiwfzy: dopiero temu wfzytkiemu o głowie [*tj. o człowieku*] rádził *SkarŻyw* 259; y owfzem [*Bóg*] świat ten wfzyćiek/ niebo y ziemię poftáwił/ iáko tablice y obraz y księgi wfzechmocności fwey y málowanie nieiákie á ślad Boftwá fwego niewidomego *SkarŻyw* 301, 258.

W charakterystycznych połączeniach: *postawić człowieka, niebo* (5), *świat (wszyćiek)* (5), *ziemię (z morzem)* (6); *postawić słowem*.

Szereg: »sprawić, (i) postawić« (3): Iego [*Pana*] ieft morze/ y on ie fám fpráwił/ Y wfzytkorodną ziemię on poftáwił. *KochPs* 143, 212; *ArtKanc* I3.

α. Powołać do życia jednostkę (1) : Więćeś/ dla tego mnie w świecie poftáwił/ Członki dawłfzy mi/ w mátki mey żywoćie/ Abym łzy toczył tu żyjąc w kłopoćie? *GrabowSet* T2v.

4. Wznieść jakiś obiekt, budowlę, zbudować, skonstruować; przyczynić się do pobudowania czegoś, ufundować coś; constituere Miech, Vulg; aedificare, stare Vulg, PolAnt; metari HistAl; erigere Vulg; castra metari, figere, firmare, tendere PolAnt [w tym: gdzie (74)] (124) : Drugdim ie [*ciało*] czalą noc chlofczył Wiecey fułfzył nyzly pofczył. A Ołtarzow trzy poftáwił *RejKup* g5; gdybyfmy w wálfzych ftronach przybytki poftáwili/ vboftwábyfmy iáko y wy pożywáli. *HistAl* K3; kthory [*Nehemiasz*] wywiodł nam mury wywroczone/ y poftháwił brony y zamki/ kthory zbudowál domy nálfle. *Leop Eccli* 49/15, *Ex* 36/25, 27, 4.*Reg* 16/18, *Dan* 3/18; *RejZwierz* 17v; A gdy przyfzli ná mieyfce/ ktore mu Bog opowiedział/ tedy táf poftáwił ołtarz/ y nákládł drew á zwiázawłfzy Izááká fyná fwego położył ná drwách co były ná ołtarzu. *BibRadz Gen* 22/9, 1.*Esdr* 2/68, 3/3, I 256b *marg*, 2.*Esdr* 7/1, *Ez* 25/4, 1.*Mach* 1/57; Potym drudzy krolowie [*egipcscy*] opuściwfzy Thebe gdzye piérwey głową miefzkáli/ táf [*do Memfis*] fie przenieśli/ á káždy z nich co ofobnego táf poftáwić dáł/ przeto

przewzłali drugą Bábilonią y Kairem. *BielKron* 9; Poštáwił Sálomon kościół ze wšytkim doštátkiem/ nád który świát ozdobnieyŝzego nigdy nie miał/ ólmeo roku pánowánia ŝwego *BielKron* 77; S they przyczyny kościół Rzymiánie dali poštáwić Wenery łyŝey/ która żeńlki narod ŝpráwuie. *BielKron* 152; Tenże Boleŝław Pudikus w Závichoŝcie dał poštáwić kláŝtor pánieńlki ŝwiętey Klary ná ŝądánie ŝwey żony Kingi y ŝioŝtry Salomy *BielKron* 364, 33v, 35v, 42v, 73v, 84v (23); *RejPos* 60v [2 r.]; Nágorze wyŝokiey á podnioŝley poštáwiłes kownatę twoię/ á tám wŝtępowales offiárówác offiárę. *BudBib Is* 57/7, 2.Par 33/4, 2.Esdr 7/1; Młyn poštáwiłŝ nie ná łámym kóńcu Grobléy/ ále trochę niŝey *Strum* 13v, D2; [*Chrobry*] koŝciołow wiele fundował: kláŝtorow nábudował: dla drzewá krzyŝá S. kláŝtor ná łyŝey gorze poštáwił *Skarŝzyw* 356; Wziemi ŝwiętey Helená/ y ná onym mieyŝcu gdzie ŝię Chryŝtus národził we ŝłobie w Bethleem/ drugi tákże kościół poštáwiłá *Skarŝzyw* 397; A Romualdus [...] záŝzedł do Klásdu gdzie był koŝciołek ś. Marćiná: tám cellę poštáwiłŝy gdy Kompletę mowił/ czárći náń przypádlí *Skarŝzyw* 572, 251, 283, 347, 396, 403, 472, 502; *StryjKron* 295; *GórnTroas* 51; *WujNT* Aaaaaa2v.

postawić z czego (5): támże y ołtarz poštáwicie s kámienia coby ŝie ich ŝelázo nie tknęło *BielKron* 45, 48; *Skarŝzyw* 528; Bych cię [*pani*] z drogiégo mármoru poštáwił/ Bych cię dał vlác y z łczérégo złotá/ (Czego vrodá/ y twa godna cnotá) Iełcze bych cię czći trwáléy nienabáwił. *KochFr* 38; *PudłFr* 27.

postawić komu [= dla kogo] [*w tym: sobie* (3)] (6): *BibRadz Iudic* 18/30; próŝę kaŝ mi tu iáką chałupeczkę/ y przykryćie poštáwić *Skarŝzyw* 135; Tám w ciemnym bárzo leŝie chałupkę łobie [*św. Wilhelm*] poštáwił/ y ogrodok ku żywnoŝci wczýnił *Skarŝzyw* 167, 166, 324; *ZapKoŝcier* 1588/77v.

postawić komu [= ku czyjej czci] (14): *Leop 2.Reg* 24/18; Potym to w obyczáy weŝzło/ gdy kto moŝny vmárł/ obraz z modłá mu poštáwiono v grobu *BielKron* 8; Wneth Krol kazał poštáwić kościół S. Egidziemu pod zamkiem w Krákwie. *BielKron* 349, 27, 33, 48, 95v, 102v, 103; [*Krol syna Sygeberta*] iako Dawid Sálámoná/ próŝił y záklinał: áby iego ŝlub wypełnił/ á ztey mátereyey ktorey nágotował kościół Pánu Bogu imieniem S. Medárdá poštáwił. *Skarŝzyw* 528, 348; Nie czyńćie łobie Bogow ŝrebmych/ áni złotych Bogow wczýnićie łobie. Ale ołtarz poštáwicie mi. *KołakSzczęŝl Bv. Cf* »postawić na pamiątkę«.

postawić przeciw komu (1): Pruŝowie teŝ poštáwili dwa Zamki przeciwko Krzyŝakom/ ieden nád Wiŝlą/ wyŝŝzey Toruniá/ który názwáli Rogow/ drugi podle Toruniá *StryjKron* 295.

postawić na kogo [= dla kogo] (1): Małŝ ŝwieŝy przyklad w Węgrzech o Krolu Máthyáŝzu/ ktorego Wuy [...] ŝzubienicę poštáwił ná tego ktoby Máthyáŝzowi contrádicował *GórnRozm Av*.

W połączeniu szeregowym (1): myáłto pyenyęŝney zapłáty ná ten czás myáłto ktore był przed tem Filip Ariftoteleŝowi ŝkáŝił/ ono zás záložyl/ pobudował y poštáwił *GliczKŝiŝ* N7v.

W przeciwstawieniach: »skazić, zburzyć ... postawić« (2): *GliczKŝiŝ* N7v; To iełt próŝte budowanie zburzono/ á my koŝtownieyŝe poštáwiemy rć. *BudBib I* 349b *marg*.

W charakterystycznych połączeniach: *postawić brony, budowanie, cellę, chałupkę (chałupeczkę)* (4), *dom, grob* [= *grobowiec*], *groblą, kapliczkę, klasztor* (4), *kościół (dom ŝwięty, ŝwiątynię)* (20), *kownatę, miasto* (2), *młyn, most, mury, obraz* (4), *ołtarz(e)* (20), *pałace, przybytki, ŝlup, straŝnicę* (2), *sukiennice, ŝzubienicę, wieŝę, wrota* (3), *zamek* (5).

Zwroty: »postawić namiot(y)« = *castra metari a. castrametari HistAl, PolAnt; figere tabernaculum, statuere casam, tendere tabernaculum a. tentorium PolAnt [szyk zmienny] (14):* Potym [Aleksander] rużywfy załtępy ciągnął w wielkie pole ktore zową Adzea/ á tám namioty swoie poštawił *HistAl* K6, [13]v, K6v, Lv; A iuz był Iakob rozbił namiot fwoy ná gorze Gáláád/ Ná ktorey też był Lábán z brácią fwoią drugi poštawił. *BibRadz Gen* 31/25, *Gen* 12/8, 13/3, 12, 35/21, *Ex* 14/2; Poštawił też namiot gdzye wchodzono do domu Bożego. *BielKron* 35v, 48; *BudBib Eccli* 14/24[25]; Czáfu iedne⁸⁰/ ieżdżąc po przeltronney oney ziemi/ chcąc lud nowochrzcżony bierzmwóc/ kazał poštawić namioty nád rzeką Bortną *SkarŻyw* 519.

»postawić oboz« = *figere tentoria Miech; ponere castra Calag [szyk zmienny] (3):* Także prowadząc fie przyeli do Morawy y do Bohemfkiey ziemie, y przewiedziawfy ony krainy iż były pułte á powietrza zdrowego y ziemie płodney, poštawili oboz na gorze, kthorą zową Rzip *MiechGlab* 43; *Calag* 328b; złykował włyftkich y rofprawił w vphy porządnie/ Chorągwie y Trębączow z długimi Zmodźkimi trábami/ ná fwych mieyfcah/ á ofobno oboz z kolas fkrzypiących poštawiwfy. *StryjKron* 265.

»postawić na pamiątkę ([czyjå]), ku czci [czyjej], ku pamiątce [czyjej], na cześć [czyjå]« [*w tym: komu (2)*] [*szyk zmienny*] (2:1:1:1): á tak mor przelał, gdziez więc na pamiątkę ołtarz nie znaiomemu bogu poštawili Attenianie. *BielŻyw* 25, 16; przeto na onym miełtczu gdzie ogien wltawno goraiáci chwalon był, dał poštawić wielki ołtarz [*principalemque aram ... constituit*] na czełć Panu Bogu. *MiechGlab* [88]; A iż iå [*miłoscię*] Lwicą zwáli/ tę iey cześć fprawiono/ Lwicę potym ku iey cźci złotą poštawiono. *RejZwierz* 15v; *SkarŻyw* 152.

Szeregi: »dokonać i postawić« (1): W on dzień gdy iuz Moizełz dokonał Przybythku/ y poštawił [*qua complevit Moyses tabernaculum et erexit illud*]: pomázał/ y pořwięcił gi ze włyftkim fprzętem iego *Leop Num* 7/1.

»zbudować i postawić« (1): Gdy fie zemściłz oycowfkiéy krwi y okrucieństwá/ A koniec Bóg wdziała Gréków bezecńftwá. Znowu miałto zbuduielz y zamek poštawilz *GórnTroas* 35.

Przen (17): Fundámentu inłzego żadny niemoże poštawić okrom te⁸⁰ ktory ielł poštawion/ co ielł Iezus Kryłtus. *KrowObr* 15; *WujJud* 131; Chczelzli być w cnotách wyłokim/ bądź w pokorze niłkim/ na wyłokie páłace/ kopay głębokie fundámenty. Tym mocnieyłze budowanie poštawilz/ im ná głęblze ołnowanie puściłz. *SkarŻyw* 32, 259, 347; Poštaw [miłosci!] łup mármórowy znak zwycięłtwá twego/ Ná nim záwieł zewłoki poimánia łwego. *KochFr* 110; *ArtKanc* I16v, K5v; Zákládaymy kołciołá tego ferdecznego fundáment/ [...] Poštawmy w nim ołtarz pokory y pokłonu *SkarKaz* 457a; *SkarKazSej* 683b.

postawić z czego (1): puścił Pan Bog wiátry bárzo wielkie ná morze/ y wczynilł drogę wpuł morzá/ á po bokách poštawilł mury zwody wyłokie/ y kazał iść ludowi miedzy one wodne ściány *SkarŻyw* 481.

postawić na czym (3): Páńskie łą zawiály ziemie a poštawilł nánich łwiát *KrowObr* 35v; *OrzQuin* I2v; Y tak co dáley lepiej połtępując/ záložylł w łobie [łw. *Wojciech*] ołnowanie pokory/ ná ktorey inne cnoty łzczełliwie poštawilł/ y złtał fię domem y budowaniem Bożym. *SkarŻyw* 354.

W przeciwstawieniu: »skazić ... postawić« (1): Iá łkážę ten kołciol ręką wczyniony/ a po trzech dnioch poštawilł ijny nowy za trzy dnij *OpecŻyw* 113v.

Zwrot: »w słońcu postawić« = *uczynić jawnym, dostępnym* (1): W słońcu mowi piśmo postawił przybytek fwoy/ to iest/ ná iálności y widoku. *SkarJedn* 13.

»stolec postawić« (1): Tá [*pobożność*] cię przy twych postępkách w zgorę w prowadziłá [!]/ Tá w fercu twym fwoy ftolec znácznie postáwiłá. *SapEpit* A4.

5. *Utworzyć, założyć* (4) : á iż chciał postáwić nowe kroleftwo ich/ [...] tedy wielki dziwy á wielkie znáki Boftwá fwego [...] okázowác raczył *RejPos* 5; Bo ci [...] Lutrá potym odstąpili/ á nowe błędy fobie wkrzešiwfzy/ nowe Kościoły przeciw Lutrowemu postáwili/ iáko Zwinglius/ Oecolampádus/ Kálwinus/ Bezá/ Anábáptište *WujJud* 134v; Postáwił ná wielu mieyfc wiele Collegia/ Kánonikow/ y Klerykow pod Regułą/ áby pożyteczniey fwym y ludzkim duřzom fłużyli *SkarŻyw* 574.

Zwrot: »postawić stolec krolewski« = *założyć siedzibę królestwa* (1): Osiadłszy tám [*Aleksander w mieście Bacerem*] postáwił ftolec krolewski \posuit ibi solvit magistratus] *HistAl* E5.

6. *Doprowadzić do jakiegoś (zwykle pożądanego) stanu; reponere* *JanStat* (23) :

a. *O sprawach natury społecznej i politycznej* (9) : [*Pan Bóg*] postánowić chciał znimi zmwę y przymierze wieczne/ y postáwić ich rzeczpořpolitą kościelną y świecką/ dáiac im wřtáwy y prawá/ wedle ktorych fię záchowác y fłużyć Pánu y wybáwicielowi y dobrodzieiowi fwemu mieli. *SkarŻyw* 481.

postawić komu (1): Zkąd potym fpráwiedliwie/ pobożnie/ y równo z drugimi żywiąc/ ták wielkie królestwo nam postáwili *OrzJan* 56.

postawić w czym (5): żeby też ty dwá ftány Rzeczypořpolitey [*tj. króla i rady koronne*] w takim opifány porządku cále postáwili *LeszczRzecz* A3, A3v; Postáwiwfzy Romulus miáfto Rzym w dobrej obronie y opráwie/ rádził około tego z dzyadem swoim Numitorem/ iákoby Rzeczypořpolitą w mieście [...] dobrze postánowili. *BielKron* 99; Wtym fpořobie rząduenia [*tj. jako monarchię*]/ iáko w naprzewybornieyfzym/ postáwić chciał P. Bog fwoy święty kościół *SkarJedn* 55; *SarnStat* 987. *Cf Zwrot.*

Zwrot: »w klobie [= *w należyтым stanie*] postawić« (1): Gdzie [*w dziele Modrzewskiego*] naydzie káždy iáką przyřtoynořcią/ Rzeczypořpolitą vpádlą nápráwić/ W klobie postáwić. *ModrzBazStryj* π2v.

Przen [w co] (1) :

W połączeniu szeregowym (1): Ten ięzyk ludzie w iedną fpořeczność zgromádził/ Rzeczypospolite postáwił/ práwá ludziom dał/ Miáftá zbudowál/ wfzytkich cnot ludzi náuczył/ y drogę im ku dzielności y ku duřznemu zbáwieniu nákoniec vkazał. *OrzRozm* Q2v.

b. *O Bogu: ukształtować los człowieka, uczynić go czymś lub jakimś* (13) : Et ponam in seculum seculi femem eius [...]. Y pořthawię na wieki wieczne plemię iego *WróbŻółt* 88/30; *SeklPieř* 31.

postawić jakim (2): gdy [*Hiob*] mowił przeczeř mię postáwił przeciwnem fobie *MurzHist* H4v, H4.

postawić pod czym [= w czym] (1): [*Jezus Chrystus*] wybáwił nas od przekłęctwá Zakonu Bożego/ á postáwił nas pod łáfką fwoią *WerGoř* 208.

postawić na czym (2): *RejPos* 316; [*Bóg*] Okazał to światu wřzemu: Z oków ciężkich nas wybáwił/ Y ná fwobodzie postáwił *KochPs* 190.

postawić w czym (6): *OpecŻyw* 190; Byłem fnim w vtrapyeniu w kázhdey trudney fpráwie/ Wyrwę go sam z vpadku/ á postáwyę w fláwye. *LubPs* Vv, T5; *Leop Ier* 23 arg; Rácz też w nas fercá Panie

tákie spráwić/ w oney itałości przodkow íwych poftáwić *MycPrz I* [A3]; Pan go w cále záchowa/ y zdrowia nábáwi/ Y w ízczeńści nieodmiennym z łálki íwéy poftáwi. *KochPs* 60.

c. Ukształtować swoje życie; w przen [komu] (1) : Poftáwię wízytko ferce moje tobie/ wízytko co íeft/ twoie íuż niech będzíe. *SkarKaz* 161a.

7. Ustanowić prawo, wydać akt prawny [komu] (3) : á [Jezus] wypełniwízy ten twárdy y ícielefný á niepożyteczny [zakon]/ inny nam lekczeńczy/ íerdeczny/ y pożytecznieyízy poftáwił. *SkarŻyw* 112.

Zwrot: »prawo(-a) postawić« (2): Nietrzebá poftow ítánowić/ bo to íeft po Zydowíku íárzmo kłásć ná ko^{go}/ poniewálz ípráwiedliwemu práwá niepoftáwiono *SkarŻyw* 457; *SkarKazSej* 689b.

8. Aktem prawnym lub aktem woli powołać do istnienia (o zjawiskach społecznych) (24) : Pyfál thefch ye^{go} Kro. mcz yfch íkladi kv kvpowanv wolow na granyczach pofthawyl *LibLeg* 11/153; ktore [urzędy przełożone] on [Bog] ná tym tho świecie poftáwić wedle wiecznego íwego rozłádku raczył. *BibRadz* *2; wierzem ífz íam Pan ták ten Sákráment w Winie z wodą mieszánym poftáwił. *SkarJedn* 317, 111; *SkarŻyw* 463; áby [...] wíará [!] y naboženítwo Iezufá Kryftufá/ [...] íprofný y plugáwy Turczyn pośíeć y wygłádzíc miá: áby w Polfcze króleftwo Mahometckíe poftáwił? *OrzJan* 97, 31; *WujNT Rom* 10/3, *Hebr* 10/9; Ieflic Chryftus w kościele fwoim Monárchią poftáwił: pewnie tá íeft nálepíza. *SkarKazSej* 690b, 690b marg, 695b, 703b.

postawić komu (2): Poftáwił telz ím [Mojżesz] kościoł/ kápłany/ y ílufzbę Bożą *SkarŻyw* 481. Cf »postawić przymierze«.

postawić na co (2): A zwłáczzá żeby [reformujący Akademię] nowy porządek poftáwili ná kolegiátury y lektury *SarnStat* 199; Nie máłz nigdzież podobno w Chrześciáníckich kroleftwách ták znácznego y íáwne^{go} kradzieftwá y łupieftwá: ná ktore kárności żadney nie poftáwiono. *SkarKaz* 458a.

W przeciwstawieniach: »wywrocic (2), wzruszyć ... postawić« (3): Chciał Luter wízytkę ítárádawną Policyą w Niemcách z gruntu wywrócić/ á íwą nową poftáwić *OrzQuin* I4; *SkarJedn* 207; *GrabowSet* G2.

Zwroty: »postawić przymierze« [w tym: komu (1)] = *ponere a. statuere foedus, statuere pactum PolAnt* [szyk zmienny] (4): Y poftáwię íym przymierze pokoíu/ przymierze wieczne będzíe v nich *BudBib Ez* 37/26, *Gen* 6/18, *Deut* 8/18, 29/25.

»rząd postawić« (1): TEn rząd tákí przenawybormieyízy Monárchiey P. náłz zbáwićil [!]/ w kościele fwoim poftáwił: gdy íamego íednego Piotrá S. nád inne Apóftoły/ y przy nich przełożył *SkarJedn* 63.

Szereg: »ufundować i postawić« (1): co Bog íam vfunduíe y poftáwi/ tedy żaden człek wzruíżyć te^{go} nie może. *SkarJedn* 207.

9. Przeznaczyć [kogo, co] (2) :

postawić ku czemu (1): Gdyż Bog nie poftáwił nas ku gniewu/ ále ku nábyćciu zbáwienia przez Páná náłzego Iefu Chriftá *WujNT 1.Thess* 5/9.

postawić na co (1): I wízyftki Bálwany poftáwię ía ná zátrocenie *KrowObr* 111.

10. Mianować, ustanowić kogoś kimś, wybrać, powołać kogoś do (s)pełnienia jakiegoś zadania lub misji; constituere Vulg, PolAnt; praeficere Vulg [w tym: o Bogu i Chrystusie (59)] (104) :

postawić kogo [= kto został kimś obrany] (68): *LibLeg* 11/47; *LubPs* ff3v; *RejPos* 60v; *WujJud* 123; Heretyk przeto w kościele nie íeft/ áni zá Bíłkupá poczytán być może: íż podáním ś. Ewánieliey y

Apoštołow wzgárdziwłszy/ po zadnym niewłstepuiąc/ łam łiebie połtáwił. *SkarJedn* 32, 33; Zwátpiwłszy Cefarz o ich przełomieniu [...]/ włzytkich z ziemie wywołáł: Pátryárchę Nicephorá wygnáł/ innego łwego błędu vcześniká Theodorá połtáwił *SkarŻyw* 300, 373; *SkarKazSej* 696a. *Cf* *postawić kogo sobie jako kogo; kogo na co; kogo sobie za kogo; kogo kim, czym; kogo nad kim; kogo po kim; kogo na czym; cum A dupl; Zwroty*.

postawić kogo sobie jako kogo (1): Ale nędzny á vpáđły człowiek [...]/ ktorego tu Pan łobie połtáwił ná tey nędzney zyemi/ iáko włodárza ábo iáko iákiego rycerzá boiuiącego [...]: Iż iefli będziefz łłuchał łłow moich/ [...] iużes przełtápił s tego docześnego żywotá/ á odmieniłes gi łobie zá żywot wieczny *RejPos* 164.

postawić kogo na co (8): Krolewná Izábellá [...] Stáła łie iefł małżonką krolá węgierłkiego To iey łłczefłcie miły bog/ łáłką łwoiá łpráwił Ze iá ná tákowy łtan wyłoki połtáwił. *KlerWes* Av; *RejPs* 70v; A Czechowie y Miemcy poráżeni byli/ Ktorzy iego [*Bolesława Krzywoustego*] ná Páńłtwo záł połtáwić chłcieli *WierKróc* A3; *SkarJedn* 61; *SkarŻyw* 245, 519. *Cf* »postawić na urząd«.

postawić kogo sobie za kogo [= jako kogo] (1): Y połtáwiłes łud twoy Izráelłki łobie zá łud ná wieki *BibRadz* 1.Par 17/22.

postawić kogo kim, czym (24): pan Bog połtáwił mie [*Aleksandra*] panem krolełwa twego *BielŻyw* 158; Myeyćye pyeczá o łobyie y o włłyłtkyey trzodźye/ w ktorey was duch S. biłkupy połtáwił. *KromRozm III* H8, G3, H4v, M8v; *DiarDop* 109; *KrowObr* 4v; Ktoż łie połtáwił kxiáżęciem y łędziá nád námi? *Leop Ex* 2/14; ktoregoł [*Adama*] połtáwił Pánem nád włzytkimi łpráwámi od łiebie łtworzonemi. *BibRadz* 4.*Esdr* 6/54; *RejPos* 232v; Y kto mię nędzniku połtáwił łędziem miedzy tobá á miedzy brátem twoim? *RejZwierc* 192v; *WujJud* 123, 124v; *BudBib* 2.Par 36/10, 4.*Esdr* 6/54; Tákes go [*syna człowieczego*] vczyłł/ y przyochędożył/ Zeł go z Anyoły télko niepołožył: Połtáwiłes go pánem nád zacnymi Czyny łwoimi. *KochPs* 11; Z rołtyrku/ y trwóg domowych tys mię wybáwił/ Y nád ziemłkimi narody głowá połtáwił. *KochPs* 25; *SkarJedn* 71, 117; *WujNT Act* 7/27; Náuczálem y vpominał Páná łwego/ pomázáncá twego [...]: áby łiebie znał Bogá łwego ktorył go wyniołł/ y głowá nád ták wielkimi y łzerokimi narody połtáwił *SkarKaz*)(2; *SkarKazSej* 674b; Bog to włzytko [*tj. niebo, ziemię, morze*] w mocy ma/ y on to łam łpráwił/ Włzáłke człeká nád nimi przednieyłzym połtáwił. *SapEpit* [B]2v. *Cf* »na miejsce [czyje] postawić«.

postawić kogo nad kim, nad czym [nie włączono tu „nad kim” będącego przy dawką do rzeczownika określającego funkcję] (11): pan Bog łiebie nád rozłmáitimi krolełwy połtáwił *BielŻyw* 166; *KromRozm I* F4v; *KrowObr* 130; Ci łá ktore połtáwił Dawid nád łpiewaki domu Páńłkiego *Leop* 1.Par 6/31, 4.*Reg* 25/22; Ale obyercie miedzy łobá bráćilłzkowie mężow łiedm [...]/ kthorzyby byli pełni mądrołci y Duchá łwłętego/ ábychmy ye połtáwili nád tymi łpráwámi [*tj. nad żywnołciá y innymi potrzebami*]. *RejPos* 22; *BudBib* 1.Par 26/32; *BudNT Matth* 24/47; á ktory iefł sługá wierny y mądry/ ktorego/ Pan połtáwił nád Czeladką łwoiá? *SkarŻyw* 93; *LatHar* 437; *SkarKaz*)(3v.

postawić kogo po kim [po sobie] (1): Y ták vczyłnił Moyżefz: połtáwił po łobie tego potomká [*Jozuego*]/ zdáiac mu połłufzeńłtwo łudu włzytkiego *SkarŻyw* 501.

postawić kogo na czym [= na urządzie, stanowisku] (11): Abowiem wiecie iż iefł moiá ziemiá/ á ia was połtáwię ná zwirzchnołci iey *RejPos* 53v; Gdy tedy Kátolicy kołciołá Łáćilłkiego

Greki opánowáli/ poftáwili ná Cefarstwie Báldwiná Fráncufkiego/ á ná Pátryárchoftwie Tomalzá Máurocená Wenetá *SkarJedn* 258. *Cf Zwroty, W przen.*

postawić kogo [= *pełniącego funkcję, zwykle urzędnika*] (34): ymyal Cefarz dolicz mysly zlych nathą vbożą zyemyą, bo chcział poftavicz wnyey Sandziaky, alye thym obyczayem nyemogl wnyey posthawicz Sandzyakow *LibLeg* 6/190, 6/190; *RejPs* 132v; *Diar* 46; *LubPs* C2; *Leop* 2.Par 20/21; GDy tedy mury zbudowane były/ poftáwiłem y wrotá/ kthemu poftáwiłem^m wrotne Spiewaki y Lewithy. *BibRadz* 2.Esdr 7/1, *Eccli* 17/14; *GrzegRóżn* Ev; *OrzQuin* Y3; Od tego fą zebránia Pálterzow y Doktorow/ ktore Pan Chrítus w Kościele fwym poftáwił/ nie ktorekolwiek niespokoyne głowy. *WujJud* 36v; *ModrzBaz* 138v; W kościele powiáda Apoftól poftáwił Pan B. pierwey Apoftoły/ potjm proroki/ potym Doctory ánáuczyciele [!] y pálterze dułz ludzkich. *SkarJedn* 7; *KochPs* 171; *SkarŻyw* 300, 518; Poftáwiłeś ie Książęty nád włytyką ziemią *SkarKaz* 83a; Iáko Apoftól do Tytá Biskupá mowi: Dla tegom cię zoftáwił w Krećie/ ábyś poftáwił w káżdym mieście kápłany *SkarKaz* 607b, 606a; *SkarKazSej* 674b, 690b. *Cf postawić kogo komu; kogo ku czemu; cum A dupl.*

postawić kogo komu [*w tym: sobie*] (4) (8): y zbiorą sie fynowie Iudá á fynowie Izráelscy fpołu/ á poftáwią sobie fami głowę iedną *BielKron* 92v; *BudBib* 2.Far 20/21; y innego sobie [*zachodni panowie*] Cefarzá Rzymfkiego/ ktorego im Papież trzeći Leo w Rzymie koronował/ to ieft Károla wielkiego/ Krolá Fráncufkiego/ poftáwili. *SkarJedn* 170, 104, 162; *SkarŻyw* 536; Poftaw nam Krolá áby nas fądził/ iáko włytyki narody máią. *SkarKazSej* 689, 683a.

postawić kogo ku czemu (3): A nic fye nye odmyeniło álbo bárzo máło [...] y to zá wołá y fpráwą przełożonych kołcyoła fwyętego/ ktore [...] Duch fwyęty poftáwił ku rządzienyu kołcyoła Bożego. *KromRozm* I F; Bo dla tego Pan Bog ku zachowaniu kościoła swego duchem swem s. pasterze postawić raczył, aby wodzmi byli owcom poruczonem *DiarDop* 107; *WujJud* 134v.

cum A dupl [*kogo* (= *kim*) *kogo*] (3): wołáł ná then czás vrząd złożyć/ á namiestniká Afpáfiuszá poftáwić. *SkarŻyw* 70, A5v; *SkarKazSej* 683a.

W przeciwstawieniu: »zrzucić ... postawić« (1): *SkarJedn* 192 *cf* »poświęcić i postawić«.

W charakterystycznych połączeniach: *postawić apostoły* (3), *biskupy* (2), *cesarza*, *doktory* [= *uczonych Kościoła*] (4), *kapłana(-y)* (3), *krola*, *ksiązę*, *pany* (2), *papieże*, *patryjarchę*, *proroki* (3), *sędziaki* (2), *sędzie* (2), *sprawcę zwirzchniego*; *postawić na arcybiskupstwo*, *na dziedzictwo*, *na kapłaństwo*, *na państwo*, *na stan wysoki*; *postawić biskupy* [I] (4), *kapłanem*, *krolem* (3), *książęciem* (*ksiązęty*) (3), *panem* (5), *sędzią* (*sędziem*) (5); *postawić nad czeladką*, *nad Koroną*, *nad krolestwy* (3), *nad ludem* (*ludźmi*) (2), *nad narody* (2), *nad sprawami*, *nad trzodą* (2), *nad ziemią wszytką*.

Zwroty: »na miejsce [*czyje*], na [*czyim*] miejscu postawić« [*w tym: kogo* (3), *kim* (1)] = *mianować następcę* (3:1): In locum demortui sublegere, Ná zmarłego mieyfcu poftáwić. *Mącz* 188b; żáluie zá grzechy moie/ á rádżę áby ná moię mieyfce Táráfego dobrego Kátoliká poftáwiono *SkarJedn* 210; poczał Piotr fpráwować wielki vrząd fwoy/ gdy Máttjalzá Apoftolá mocą y powagą vrzędu fwego/ ná mieyfce Iudalżowe Apoftołem poftáwił. *SkarŻyw* 600, 90.

»postawić [*kogo*] na miejscu [*czyim*]« = *zamiast kogoś* (1): Potrze [*Bóg*] mocarze nie pytaiąc fię/ á infze poftáwi ná mieyfcu ich [*stare faciet alios pro eis*]. *BibRadz* *Iob* 34/24.

»na swych miejscach [kogo] postawić« = *przywrócić* (1): Kłaftori tákież z mnichi áby byli przywroczone/ gdzie kolwiek ípułtołzone álbo wybráne łą/ tákież y łzwieckie kapłany záfię ná łwych mieyfcách będą winni połtáwić. *BielKron* 209.

»postawić [kogo] na stolicy« [szyk zmienny] (4): A [cesarz] wypędziwłzy Germaná Pátryárchę Carogrockiego Kátoliká połtáwił ná łtolicy oney Análtázego Heretyká *SkarJedn* 197, 132; *SkarŻyw* 454; Do czego łie W.K.M. [...] małż przyczyniáć/ y pomagáć: poniewáz P. BOG łwięty á łławny twoy Dom łágełłow/ zá tą łwięta Kołciółá Rzymłkiego Wiára/ ná Krolewłkiej Stolicy połtáwić/ y onę iemu w pokład y obronę w Krolełtwie POLłkim podáć raczył. *WujJud* bv.

»postawić [kogo] na urząd, na urzędzie« [szyk zmienny] (2:1): Y mułiał [arcybiskup] innego ná ten vrząd połtáwić/ á iego ná onymże vrzędzie opieki kołcielney zániechał. *SkarŻyw* 171, 482; *BielRozm* 7.

Szeregi: »obrać i postawić« (1): iż przerzeczeni Pánowie y Szłáchtá po łmierci Alexándrá [...] żadného nie máią mieć y obráć zá Wielkie Kłiężę: iedno którego Król Polłki y iego potomkowie zá rádą Pręłátów y Pánów Polłkich/ y Ziem Litewłkich będą rozumiełi obráć y połtáwić [*duxerint eligendos, statuendos, et locandos JanStat* 747]. *SarnStat* 989.

»połwięcić i postawić« (1): Antymá Carogrockiego Pátryárchę/ Agápetus Papielz nád wołá łuftynianá Cefarzá z łtolice zrzucił iáko Heretyká: y łam obecnie Menę Kátholiká ręką łwą połwięcił y połtáwił *SkarJedn* 192.

»postawić i uczynić« (1): [*Dawid mówi*:] Połtáwił mię Pan Bog/ y vczyłnił głowá narodow. *WujJud* 123.

W przén [kogo na czym] (2) : Dla tego was y przodkiwáłze [!] to ielł Apołtolłkie Biłkupy/ ná nawy[ł]zym zamku [tj. władzy] Pan Bog połtáwił *SkarJedn* 106 [*podobnie*] *SkarŻyw* 394.

11. *Postanowić, zamierzyć, powziąć jakąś decyzję* (4) : Pan Bog ien włzyłtko połtáwił Dwu w nierowną walkę łpráwił: By łie łługá z Pánem włpierał/ Ktoryby cześc otrzymáć miał *BierEz* E4v; Chcá wiedzyeć włzyłtki łpráwy co Bog w łwey łkrytołci/ Dziwnie z dawná połtáwił w wielkieu táiemnołci. *RejWiz* 87.

cum inf (1): *SkarŻyw* 478 cf *Zwrot*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): {bog} połtauył {a} chczył yłz cryłtus łyá narodzył w czyele *PatKaz* I 4.

Zwrot: »postawić mocnie« (1): Tedy młodzienciec S. połtáwił mocnie w łercu łwym/ włzyłtkim krolełtwem do ktorego iáko wnęk Krolewłki/ nádzieię miał/ y łławą wielką rodzaui Krolewłkiego/ wzgárdzić: y to włzyłtko porzucić/ y mátki łię łwey Krolewny záprzeć *SkarŻyw* 478.

Szereg: »postawić a chceć« (1): *PatKaz* I 4 cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

W przén (1) :

Zwrot: »postawić w sercu« (1): *SkarŻyw* 478 cf »postawić mocnie«.

12. *Wyznaczyć* (4) : Tył połtháwił włzyłtki gránice źemie/ á tył łpráwił lato y zimę. *BibRadz Ps* 73/17.

postawić czemu (2): On byftrey wodzie morfkiey grńnice poftawił On vmocnił przepási/ á niebo gwiazdami lálnemi ochędożył *GrzegRóżn* N4y; Bo śwemu miłosierdziu kręfu nie poftawił. *KochPs* 199.

Zwrot: »miarke [czego] postawić« = *ograniczyć coś* (1): gdyżci dla tego Pan Bog brzuch y gárdło fkrocił/ y fkromną miarke picia y iedzenia poftawił/ áby cię náuczyl więcej lię o dużę/ niżli o brzuch y ciáło ftaráć. *WerGośc* 241.

13. *Wyznaczyć pracownikowi pańszczyńnianemu określony rodzaj świadczeń [na co]* (1) : A gdy Młynarz iáki niepewny/ niewierny/ tedy Mierniká [...] wiernego przyftawiwfzy doświadczyć/ á potym ná ópy [tj. *daninę w zbożu*] poftawić *GostGosp* 62.

III. *Zwroty* (3) :

[»bitwę, boj postawić [= *stoczyć*]*«*: Antyochus krol ktorego wielkim zwano/ gdy go fyn pytał/ kiedy by boy/ á bitwę poftawić wołą miał/ Odpowiedział [...] *ErazmJęzyk* K7 (*Linde*).]

[»kozła postawić« = *zmarszczyć się, zrobić groźną minę*: Zaż nie vmiemy/ gdy czuiemy/ że nas kto o co prośić ma/ czoła pomárzczyć/ kozła poftawić/ brwi do kupy zegnać/ twarz odwrócić/ [...] żeby iedno oného zbydź/ który potrzebuie łafki *SenekaGórn* 35.]

»[co] z pokojem postawić« = *zostawić w spokoju, nie ruszać* (1): Kiedy skłankę [z *moczem*] s pokojem poftawifz/ á Obręcz będzie trzepiotála/ známionuie iż z głowy cieką wilkości ná doł. *SienLek* 27.

»przędę postawić« = *naciągnąć osnowę* (1): Telam ordiri proverbialiter, Przędę nálnowác poftawić/ to yeft/ záczać co trudnego y długiego. *Mącz* 442b.

»upodobanie swoje postawić [w kim]*«* = *upodobać sobie* (1): áby nam [*Bóg*] oznaymił táiemnicę woley swoiey/ wedle vpodobania swoiego/ ktore był poftawił w nim [*Chrystusie*] [*secundum beneplacitum eius, quod proposuit in eo*]/ w rozrządzeniu zupełności czáfow/ áby w Chriřtuřie wfzytko naprawił *WujNT Eph* 1/9.

Synonimy cf **POSTANOWIĆ**.

Formacje współrdzenne cf 1.**STAĆ**.

Cf **POSTAWIENIE, POSTAWIONY**